

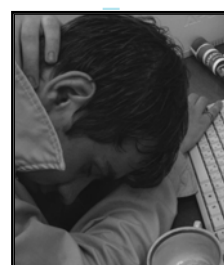
Фотопогляд «Віват, альма матер!»

Водні в номері:

**Хто,
як не він?!**

стор. 4

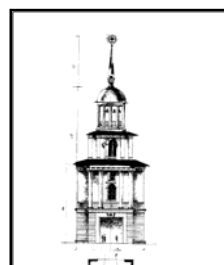
Невизнані першопрохідці?

стор. 6

Коли зникає народ

стор. 7

**Тарасова
церква**

стоп. 8

Не лукавити словом

стор. 10

НАЙПРЕСТИЖНІШИЙ УНІВЕРСИ-

15—18 вересня Київський національний університет імені Тараса Шевченка відзначає своє 170-ліття. Близько 20 тисяч студентів на 13 факультетах і в 6 інститутах мають нагоду вкотре згадати й оцінити університетські традиції минулих століть, рівень власних знань і культури, знову й знову помилуватися пишною і суворою водночас архітектурою “червоного корпусу”.

су”, спроектованого В. Беретті, підійти до монументального Тараса в університетському парку його ж імені. Можливо, як не сьогодні, то в недалекій перспективі в ювілейні дні й навіть кожного року ректорат найпрестижнішого навчального закладу України влаштовуватиме для своїх, хоча б найуспішніших, студентів екскурсії і в сучасне село Прохорівка Канівського р-ну на

Черкащині, де на хуторі Михайло-
ва Гора жив, працював і похований
перший ректор університету Свя-
того Володимира, великий уче-
ний, лінгвіст і ботанік, письменник,
журналіст і перекладач Михайло
Олександрович Максимович. До
речі, 15 вересня минає 200 років
до його народження.

Продовження на с. 9

ПЕРВОМАЙСЬК, «НОРД-ОСТ», БЕСЛАН. ХТО

XTO

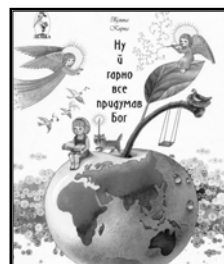
ШОК

Усе ж таки чорний місяць — вересень: коли три роки тому світ здригнувся від нью-йоркського теракту, навіть найсхибнутіша фантазія, здавалося, не могла вигадати ще більших жаху, цинізму й жорстокості. Але в перші вересневі дні їх судилося пережити північно-осетинському Беслану, бо зброю звироднілих убивць було націлено на дітей та їхніх батьків. Ці життя виявилися так само недорогими російській державній машині, як і тим, хто тримав їх під прицілами автоматів.

Продовження на с. 2

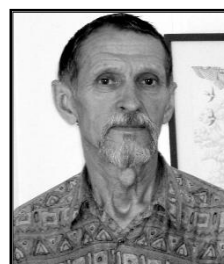
Володимир Путін:

— Не буде публічного розслідування того, що сталося в Беслані. А ті, хто закликає нас вести переговори з терористами, не мають совісті.

Виклик Гаррі Поттеру

стор. 11

Притчі пензля

стор. 13

**Лідер
Славко
Вакарчук**

стоп. 15

Впевнена, що багато читачів цього видання скажуть, що “Не лукавити словом” — це найбільш широкий спектр проблем історії України, який тільки може бути в книзі з аналогічною тематикою.

Спробуйте знайти хоча б одну проблему сучасної України, якої повністю чи частково не зачепив би автор книги. Це глобалізація, тероризм, відносини Україна—Росія, зросійщення українського православ'я, сучасний стан освіти, функціонування інформаційного простору, геноцид, лінгвоцид та етноцид в Україні. Це також проблема виходу України з економічної кризи, функціонування газотранспортної системи, української мови, української книги, корумпованого владного режиму, сучасного стану кінематографа, сутності української національної безпеки та багато інших. Основний акцент робиться на історичній події 1654 року — Переяславській угоді, бо саме вона поклати початок усебічному поневоленню України аж до 1991 року. Міркування автора щодо названих проблем об'єктивні та глибоко аналітичні.

У передмові до книги Роман Лубківський розкриває в цілому суть усієї книги, виявляє жаль за розтерзаною Україною. На порозі вже двадцять перше століття, а ми ще й досі не маємо потужного “пласту української інтелігенції”. Нас обманюють, державу обмежують до хутора “Диканька”, а ми мовчимо. Саме в цьому — початок низки інших проблем нашої держави.

Що ж хотів сказати автор книги колоритною назвою розділу “Розвиваймо національне розмаїття світу”? Перш за все, Василь Лизанчук нагадує читачеві, що творцем національного розмаїття світу є людина. І тільки від неї залежить, яким буде світ навколо. Тому саме в цьому розділі автор торкається негативного для України процесу глобалізації, головне гасло якого — “Глобалізуйся, бо програєш”. Автор побоюється, що ми можемо перетворитися на “статистичну одиницю, гвинтик, яких — мільярди, якими будуть маніпулювати”. І ми не зможемо творити власну культуру, економіку, інтелектуальну сферу. І єдиний вихід із цієї ситуації, як стверджує професор Іван Михасюк, — “будувати глобальний дім не від прибутку і долара, а від людини і для людей. Цей дім повинен стати духовним храмом, а не храмом, матеріально перенасиченим”. Краса світу саме в його неповторності, своєрідності кожної нації, індивідуальності кожної людини. Важливим є вислів відомого філософа: “Май відвагу бути самим собою, інакше ти станеш машиною”.

Окрім цього, Василь Лизанчук зупиняється на не менш глобальній проблемі тероризму на прикладах терактів і в США 11 вересня 2001 року, і в Москві 23—26 жовтня 2002 року. Антаго-

Коли нависає загроза загибелі нації, а отже, й самої держави, потрібно, насамперед, рятувати їхню сутність — рідну мову, красу слова. І це добре усвідомлює відомий публіцист, учений та педагог Василь ЛИЗАНЧУК. Усвідомлює, що проти атаки Росії в бік України не обов'язково мати цілий арсенал зброї. Потрібно лише... “не лукавити словом”. Саме таку промовисту назву має велика за обсягом книга Василя ЛИЗАНЧУКА, яка повинна бути орієнтиром у житті кожного громадянина України.

Зміст книги “Не лукавити словом” — це своєрідні уроки історії, поділені на передмову, 7 розділів та післямову. Це — об'єктивно оцінені сучасні проблеми України, роздуми про перспективи розвитку нашої держави в один із найвідповідальніших періодів розбудови України. У книзі Василь Лизанчук розкриває такі концентри загального процесу розвитку, як формування української нації, мови, матеріальної та духовної культури (в тому числі релігії, мистецтва, філософії), аргументовано висвітлює сутність таких феноменів, як доля України, ментальність, історична місія українців, національна ідея.

Професор Василь Лизанчук

нічні відносини Москва—Чечня, Америка—Афганістан призвели до численних втрат мирного населення. Як США, так і Росія звикли панувати, бути постійними колонізаторами, надімперіями. Незважаючи на те, що Україна — вже незалежна держава (за Конституцією), Росія прагне повернути її у своє ярмо. А “чесні” шовіністи, такі, як О. Свистунов, лише те й роблять, що займаються міфотворенням про “колиску трьох братніх народів”. А чи знають вони про пам'ять епох та поколінь — українські літописи Самовидця, Граб'янки, Величка, “Густинський літопис”, який охоплює події Х—XVI століть і чітко розрізняє Історію Київської Русі та Московського князівства, а також наголошує, що Київська Русь і Україна — це часові назви одного етнодержавного організму, а не праросійська держава.

Про тероризм багато сказано й написано, але погодьтеся, що найбільшим терором у світі є тотальне винищення української на-

ції впродовж століть, голодомор, геноцид, етноцид, лінгвоцид. Якби такі методи застосовувалися для вихолощування національної сутності росіян, то їхня нація давно уже б зникла з лиця землі. А українці вижили й продовжують боротися за справжню, повноцінну незалежність, за збереження національного духу.

У другому розділі книги автор намагається відповісти на запитання “Чому москаль добром і лихом з козаком не ділився”? А тому, що Росія розуміє: Україна має величезний духовний, культурний та інтелектуальний потенціал, щоб стати могутньою державою. Тому й усіма можливими засобами українцям не дають цього зробити. Починаючи з часу “Переяславського договору”, українцям заважають вільно дихати, економічно та культурно поневолюють, зросійщують усі сфери їхньої життєдіяльності. Василь Лизанчук із боєм запитує “Чи відмовиться Росія від економічного поневолення

ТИМ ДАЛІ ВІД ЄВРОПИ

України”? А як же Росія може відмовитися, коли Україна в особі Президента не хоче цього, сама впадає в обійми “старшого” брата? Під виглядом захисника державних інтересів Леонід Кучма частинами продає Росії Україну. Росія за безцінь скупилася нафтопереробні заводи, десятки найбільших стратегічно важливих підприємств, майже повністю володіє інформаційним простором України, освітньою галуззю. Нових обертів набрало зросійщення. Москва добре розуміє, що без мови держава залишиться без історії, багатовікового досвіду, здобутків культури та своєї самобутності, без життєвого стрижня. В Україні вищі ешелони влади самі проводять політику зросійщення, влаштовують чиновницький погром правописної комісії. В. Лизанчук у відповідь на те все заявляє, що негайно потрібно розпочати процес реукраїнізації і нейтралізувати російський шовінізм. Адже, як справжньому націоналістові, йому боляче спостерігати, як Росія по трохи заковує Україну в імперські кайдани.

Автор книги є завідувачем кафедри радіомовлення й телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка, то цілком зрозуміло, чому він дуже широко розглядає питання функціонування інформаційного простору, присвятивши цій проблемі чи не найбільший розділ книги “Кому належить інформаційний простір в Україні?”. В. Лизанчуків прикро, що інформаційний простір перебуває під російським каблучком. Найбільші українські телерадіокомпанії — у власності російських олігархів, більшість періодичних видань — російськомовні, українська

книга відмирає! Хочеться кричати: схаменіться, чиновники та можновладці! Як це називається, коли системі телебачення в Україні контролюють росіяни та євреї, коли в Україні видається лише три чверті української книжки на людину, коли українських поетів і письменників ганебно принижують такі, як Бузина, коли столиця “говорить” російською мовою? Це — абсурд. Абсурд, який домінував у тоталітарному суспільстві й знову повертається в посттоталітарне. Чимало таких, як М. Луценко, А. Железний, О. Свистунов, своїми “науковими” працями починають новий етап так званої політики неокolonіалізму. Вони знову хочуть повернути нас у ті часи, коли “енкаведисти” проводили репресії проти бійців УПА, вивозили їхні сім'ї, — словом, винищували все українське.

Вже згадуваний О. Свистунов чомусь говорить, що росіяни в Україні ущемлені у своїх правах, тоді як в Україні на 1000 осіб, старших 15 років, вищу освіту мають 201 росіянин і лише 117 українців. Публіцист Василь Лизанчук звертаючись до нас, свідомих українців, закликає не бути осторонь у цей доленосний час, коли перед Україною стоїть питання “бути чи не бути?”. Чому в демократичній державі повинні говорити про утиски ЗМІ, білінгвізм, використання чорних піартехнологій для дискредитації імен справжніх політиків-патріотів, таких, як Ющенко. Антиукраїнські ЗМІ нахабно приписують йому чужі гріхи, розгортають проти нього шалену антиіміджеву кампанію. І тільки за те, що він — справжній українець, що за рік свого прем'єрування зробив мужні кроки, щоб

підняти Україну з безодні.

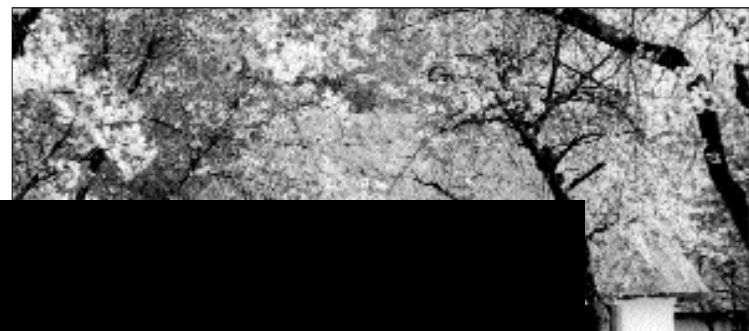
Уважно читаючи книгу “Не лукавити словом” і задумуючись над її змістом, починаєш розуміти, що в Україні вже не залишилося нічого справжнього, навіть журналістики. Весь загальнонаціональний ресурс ринку ЗМІ розподілений між різними фінансово-олігархічними угрупованнями. І стає страшно. Що ми маємо з цих “Маніфестів українських журналістів з приводу політичної цензури”, що маємо з проведення акції “Україна без Кучми”? Чому досі не покарані вбивці журналіста Гонгадзе?

Навіть зі Всевишнім московська Церква забороняє спілкуватися українською мовою. У нас забирають наші церкви, триває зросійщення українського православ'я. Саме ця проблема є ядром розділу “Спількуймося із Всевишнім рідною мовою”, де Василь Лизанчук намагається пояснити, чією насправді є Українська Православна Церква Московського патріархату і об'єктивно показує антиукраїнську діяльність УПЦ МП у сучасних умовах розбудови незалежної України. Навіть у релігійному середовищі, де, здавалося б, має панувати мир і спокій, відбуваються міжконфесійні сутички, дискусії між священиками, які на перше місце шкали цінностей ставлять споживацькі інтереси. А влада в Україні тим часом допомагає Москві підпорядковувати собі українські церкви. “Помагайте, недолудки, матір катувати”, — обурювався Тарас Шевченко. “Коли ж таки у своїй хаті буде й своя правда, і сила, і воля?” — знову й знову запитує публіцист в останньому розділі книги. Напевно, тоді, коли в Україні перестане існувати псевдodemократія, псевдожурналістика і псевдоеліта. За словами Конфуція, демократична держава повинна будуватися на трьох китах: достаток продовольства, достаток зброї і довіра до влади. Але без останнього вона ніколи не зможе розвиватися.

Книга Василя Лизанчука “Не лукавити словом” є цікавою, актуальною, з послідовністю викладених у ній історичних фактів. Автор привертає увагу читачів, насамперед, оригінально побудованою композицією книги, її структурою, доповнюючи це ще й науковим аналізом найкритичніших проблем сьогодення в розвитку України. Ракурс оповіді національно-патріотичний.

Чи може Україна вийти із системної кризи? Безперечно! Тільки прислухаймося до правдивих слів Валерії Новодворської: “Україна процвітатиме з кожним кроком, який віддалятиме її від Росії”. Отож, не будьмо сторонніми, зневіреними спостерігачами, а станьмо борцями за власне національне “Я” і притримуймося гасла “Геть чимдуж від Москви”. І, звичайно ж, не лукавмо словом!

● **Мар'яна СЕНІВ,**
Львів

БУДУВАВ ГОСПОДАР ХАТУ...

Майстри і їхні чолові будівлювали своє заслужене місце серед інтелектуальної еліти цивілізацій, і недарма ж дивує нас технологічними секретами "скроні" єгипетських пірамід, кожна з брил бозна-якою силою піднята на височині і припасована так щільно, що жодного зазору немає, і мегатонні архітрави Баабеку чи Стоунхенджу — не всі майтаники й сьогодні взялися б їх продублювати: техніка підйому в давнину була надсучасна.

В Україні найбільш давніми є, напевне, споруди трьох основних різновидів — житло, оборона, остання "домівка", тобто, домовина. І, звісно ж, храми та печери — четверта "влада", що, ймовірно, була найпершою категорією житла й ритуалу. А ще ж шляхи — курні, козацькі або бруківані навіть... кінськими зубами (!)

Ми ще бачимо традиційні технології зведення, скажімо, незалежного житла в центральній зоні Подніпров'я: дерев'яні колони (ошули), оперті на підвалини, ба й нижній ошп (якщо й не просто осмоленими окоренками кинуті в земляні постелі-шурфи), а ошп сам покоїться чи на валунах, чи на стовпах-окоренках, осмолених або осмолених на вогні до головешки — з нижнього кінця. По верху колон-ошул архітравним елементом є верхній ошп по периметру споруди, з поперечними балками-бантиними, чи сволоками. Між ошулами поле стіни в дерев'яних спорудах утворює "закидка" з пластин у півдерева, закріплених "чіпами" в пазах колон чи накладними рейками. Поле стіни планкується дранню й штукатуриться добре вимішаною червоною глиною з додаванням протиусадкових наповнювачів — соломи, тирси, соснових шишок, кінського гною.

Стеля вистеляється з жердин чи обалолів, зверху валькується — вкривається 5-сантиметровим чи й товщим шаром тієї ж таки вим'ятої й досипаної заповнювачами червоної глини, а знизу планкується й штукатуриться в два шари. Оця робота з глиняним опорядженням традиційно виконується громадським сходом — толокою, і дійство це настільки радісне, пісенне, святове, що не відчуваш ні втоми від місины глини, ні знемоги від подавання чималих саманів, ланначів, ліпників... Робота безкоштовна, господар дбає про матеріали й стіл, а застілля стає таким ширим, веселим і піднесеним, як на свято...

Підлога з дерев'яних мостин на лагах уже практично скрізь замінила глиняну долівку. То була тепла й охайна площа контакту з матір'ю-землею. Її регулярно змашували — й оселя таким чином одразу набувала святкового вигляду. Паркет не здатен так комфортно огорнути обійстя затишком і домашнім теплом, як мамина долівка, причепурена до Великодня, до

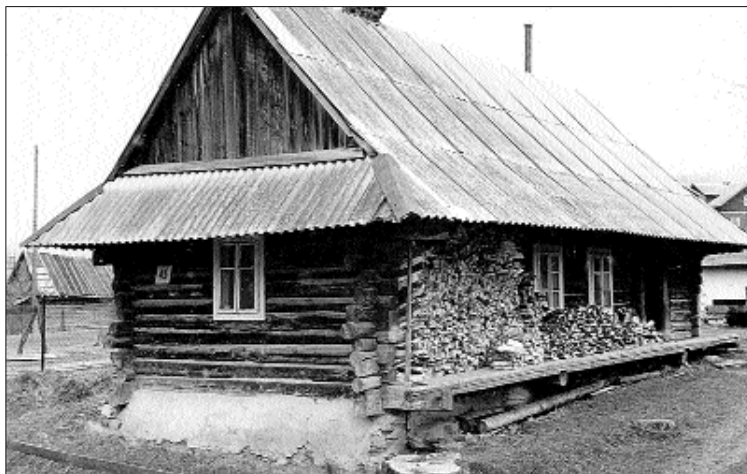
Фах будівничого на теренах праукраїнського краю в усі віки був шанованим і користувався незмінним попитом, бо... ніщо рукотворне не вічне на землі! Якими б масивними не були підвалини будівель, якою б міцною не здавалася цем'янка, але минав час, і споруда, що так природно вписувалася в мальовничий краєвид, виявлялася деструктурованою — чи з волі котрогось із геростратів, чи під дією катаклізмів...

Різдва чи до Зеленої неділі...

Дах утворюють віддавна крокви і "палуба" на них — соснові, березові, а в модерних нинішніх будівлях — зі сталевих швелерів, нарижника чи двотавра, є й трубні каркаси. Покрівля традиційно — або з черепиці (легкий "ластівчин хвіст" на півдні, в Криму, чи важка стрічкова "броня", а тепер і м'яка), рідше — сланцеві пластини, буковий гонт чи дрань у кілька ярусів, прошита зверху пажиліною або дротом.

Особливої уваги варте житло з саману — в безлісних регіонах півдня воно було домінуючим технологічним акцентом у сільській архітектурно-будівельній практиці. Супутником таких стін мала бути надійна стріха, оскільки замокання саманної конструкції, сформованої або з окремих блоків, цеглин, пластин, або з монолітного глино-солом'яного тіла загрожувало втратою несучої спроможності і, щонайперше, в місцях опирання бантин, які формують з опертою парою кроків трикутник жорсткості й приймають на себе значне навантаження від природних чинників і від побутового скарбу, — в степу часто збіжжя (пшеницю, кукурудзу, жито тощо) зберігають на горищах. Покрівля ж — черет або солома, зв'язані в кулі попар-

но ("парки") й острішені по верхню снопам, гузирем угору.

Разом із господарськими спорудами дворіще доброго г'азди утворює замкнений життєвий простір, обнесений лісою (парканом, плотом) і забезпечений ворітьми, хвірткою, а до доброго сусіди ще й перелазом, через який домашня худоба не перейде, а господарі потрапляють за межу — навпростець.

Рублені домівки, оспівані в піснях ("Хата моя рублена стоїть на помості, і сам іду, й коня веду до милої в гості..."), ще подекуди

споруджуються на Поліссі і в гірських місцинах, а в Центральній Україні їх не побачимо. Тож не кожен тесля й зможе вивести зруб із кругляка, зафіксувавши ріг "у чашу", а "постіль" кругляка витесавши бездоганно по шнуру, проклавши затиш у утеплювач — мох або кострицю з відсутніх нині конопель чи льону...

Внутрішня поверхня рубленої стіни після осідання планкувалася, штукатурилася й білилася вапном чи крейдою. На сволоці різьбився хрест святий і дата спорудження. Поруч на гакові — кільце, до якого потім підчеплять колиску.

Піл — то і сімейне ложе, і мала комора: під ним — сховок домашнього скарбу, продуктів, дров. Та й сама домівка — на дві половини (тепла й холодна хата, й остання є

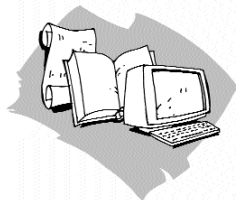
гірських районах — у Прикарпатті, на Буковині. Це, перш за все, колиба, тобто житло з місцем для вогнища-ватри й отвором у дах для диму; стріха гонтової покрівлі звисає за межі призьби, "відмоски" — під цим прихистком складають на зиму дрова-рубанці, вони дещо захищають рублені стіни від негоди.

Таким чином, оселя горянина є й певним укріпленням — від звіра, щонайперше. Значно надійнішим сховком від нападників у кожному старовинному селі в Центральній, та й Західній, Україні була укріплена серцевина населеного пункту — *городище*. Це часто — розташована на підвищенні "елітна" забудова, обнесена ровом, валом і на ній — частоколом, острогом. Наявність у селі й донині городища свідчить про багатовікові корені в його літописі. У подальшому городище в центрі міста переросло в *дитинець*, який, із плином часу, переріс у "*кремль*" і поширився як "*окремішність*", укріплена мурами, по багатьох містах Київської Русі-України, надто на північ. У Києві ж це з часом ще — Княжий двір, Княжа Гора, Бабин Торжок.

Збережені до наших днів рештки житлових споруд часів Трипільської культури вражають своєю раціональністю й безперечною ефективністю технічних рішень. Модель житла в два поверхи (є мініатюрна пам'ятка-іграшка), де господарські й житлові функції поєднуються надзвичайно елегантно — це зразок унікального вирішення одразу кількох завдань: матеріал (червона, висушена в конструкції, глина) — то й теплоізоляція, і зблокованість продуктової системи житлового простору, міцність — без додаткових конструкцій... Обороні від навал по-слугувувала радіально-кільцева система планування міст з отриманням форумом у центрі.

"Останні домівки" з рубленими стінами й перекриттям із підтоварника — "домовини" — досліджені в Києві, в районі Китаєвого. Такі споруди дають деяке уявлення про те, як шанобливо ставилися кияни до своїх ближніх, що відійшли у вічність. Не завадило б і нинішнім комунальникам шанувати спокій пращурів і доглядати їхні останні домівки — бо чомусь, на жаль, київські цвинтарі ще не є візитівками європейської громади.

• **Борис СПИСАРЕНКО**
Фото **Оксани ЦЕАЦУРИ**

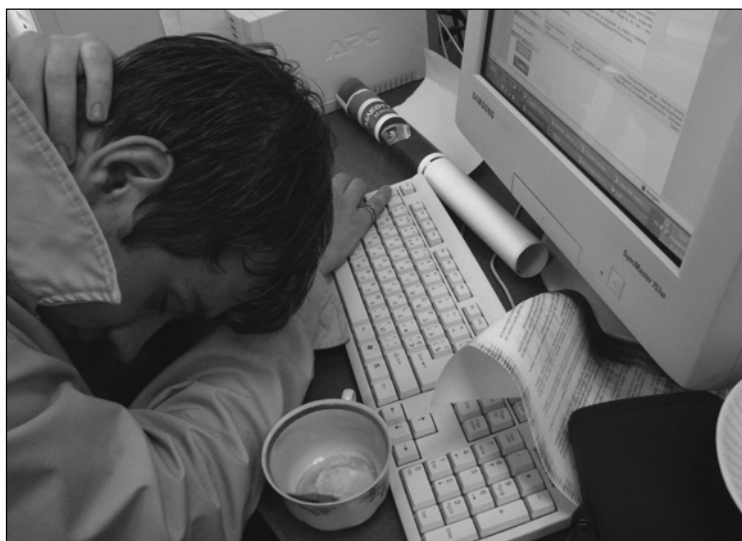
ІНТЕРНЕТ

Однією з характеристик цьогорічної передвиборної кампанії в Інтернеті є стрімке поширення в цій глобальній комп'ютерній мережі “чорних” провокаційних технологій, які, здебільшого, занесені з російського ґрунту.

Кардинально вплинути на голоси виборців, що користуються Інтернетом, важко, адже, здебільшого, — це високоосвічені люди, які мають свою політичну позицію. Водночас всевітнє комп'ютерне “павутиння” лишається чи не єдиним видом ЗМІ, на який важко “натиснути” законодавчими методами. Адже інтернет-сторінка фізично може розміщуватися не в Україні, хоча доступ до неї існує з будь-якої точки земної кулі. В цій ситуації повністю перешкодити поширенню інформації практично неможливо. Єдиним способом лишається організація політичних скандалів та провокацій, спрямованих на дискредитацію політичних лідерів, їхніх політичних сил. Точніше, Інтернет стає саме тим сприятливим ґрунтом для подібних кроків політичних технологів.

В Україні цей досвід, за особистими спостереженнями, почав запроваджуватися влітку цього року. В Росії ж Інтернет як плідний ґрунт для “чорних” інформаційних маніпуляцій почав використовуватися набагато раніше. На одному з прикладів, що застосовувалися в цій країні, можна бачити, як поширюється неправдива інформація. У трьох-чотирьох Інтернет-виданнях публікується “качка”, яку надалі досить обґрунтовано із посиланням на конкретне джерело використовують загальноросійські телевізійні новинні передачі та друковані видання. Пізніше, коли “потерпілий” починає виправдовуватися та спростовувати компромат, інформація з першоджерела в Інтернеті знищується. Але вже набуває великого розголосу і впливає на електорат.

НЕВІРТУАЛЬНІ ПРОВОКАЦІЇ

Тепер поглянемо на українські реалії. Часто на радіо можна почути щоденні огляди преси. У них поряд із провладними друкованими виданнями цитуються Інтернет-сайти, які славляться своїм умінням обливати брудом опозиційні сили. Зокрема лунають цитати таких “видатних” видань, як “Тиждень” (www.tem-nik.com.ua), “ForUm” (www.for-ua.com).

“Тиждень” славиться своєю нетерпимістю як загалом до опозиції, так, зокрема, й до Віктора Ющенка (підрозділом сайту є так званий “Мавзолей Ющенка”, в якому виливається велика кількість політичного бруду на адресу лідера “Нашої України”). “ForUm” також не особливо відрізняється від попереднього ресурсу у ставленні до опозиції, хоча має дещо інше спрямування.

Крім відвертого виливання бруду, політтехнології застосовують технологічні ходи для завищення реальної підтримки того чи іншого кандидата в Інтернеті. Для цього створюються веб-сторінки, на яких пропонується висловити підтримку тому чи іншому кандидату. Відвідувачі голосують, але

врешті-решт адміністратори цих сторінок штучно додають голоси “своєму” кандидату, змінюють відсоткові пропорції. Щоб потім, цитуючи в ЗМІ результати волевиявлення громадян, показати завищену підтримку того чи іншого кандидата, посилаючись на результати голосувань в Інтернеті.

Яскравим прикладом подібного прийому є сайт www.president.org.ua. На ньому відбувається щотижнєве голосування за кандидатів у Президенти. Але, як зауважують самі відвідувачі, рейтинг провладного кандидата Януковича постійно “накручується”. Тобто, за одну мить кількість його прихильників зростає на сотні осіб. У результаті Янукович має 47,6% голосів прихильників, а Віктор Ющенко — 44,6%. При цьому можна зауважити, що аудиторія Інтернету загалом опозиційна. Про це свідчать результати голосувань на інших сайтах: www.president.com.ua — 75% (Ющенко) і 12,6% (Янукович); uv.ukra-news.com — 78% і 6%.

Ще одним технологічним кроком в Інтернеті є дискредитація опозиції, її лідера на дискусійних форумах та створення для

східних регіонів образу радикально налаштованих недолугих націоналістів, представником яких є, за задумом провокаторів, Ющенко. Для цього на форумах реєструється група людей, які беруть активну участь у дискусіях. Організовується кілька ролей, які умовно можна поділити на “радикальних націоналістів”, “прихильників Януковича” та “недолугих прихильників опозиції”. Зазвичай ця група людей влаштовує дискусію між собою, створюючи видимість повноцінної дискусії. “Націоналісти” піднімають теми, у яких відстоюється вищість української нації разом із радикальними нападками на представників інших національностей. Теми мають дуже різке забарвлення. У висловлюваннях закликається брати участь у збройному протистоянні проти “окупантів”. Вивисуються ідеї силового протистояння, зокрема, центральне місце посідають фашистські ідеї та застосовується символіка гітлерівців. Крім того участь беруть “представники провладного кандидата” та “опозиціонери”. При цьому “прихильники Януковича” краще аргументують свою позицію. “Опозиціонери” ж, в основному, не можуть запропонувати вагомих аргументів і просто показують рівнем своєї дискусії, що вони не в силі перебороти владу. Врешті культивується теза про те, що влада дуже сильна і її неможливо перебороти. А тому краще не брати участі у виборах, бо все одно результати голосувань будуть сфальсифіковані. Найпоширеніша фраза: “Я підтримую опозицію, але влада все одно перемаже!” Чим більша кількість людей залучена до подібних “акцій”, тим імовірніше є можливість вплинути на свідомість виборця, перетворити форум “на смітник” (у результаті “нормальні” відвідувачі відмовляються брати в ньому участь), використовувати вибрані дописи

учасників форуму як ілюстрацію роз’єднаності Сходу й Заходу, українськомовних і російськомовних українців, як свідчення міжнаціональної ворожнечі. За умови відсутності чіткого адміністративного наведення порядку на форумі, сайт втрачає своє обличчя, перетворюється на джерело провокаційної пропагандистської інформації.

Підтвердженням цього є наявність декількох “деструктивних елементів” на сайті www.domivka.net. Учасники подібної ініціативи діють за вказаною вище схемою. Як наслідок, можна бачити, що їхні вибрані дописи вже цитуються на інших російськомовних форумах у вигляді аргументів проти опозиції, проти українськомовних українців.

Подібні провокаційні дії дуже співзвучні з намаганнями влади повісити на опозиціонерів ярлик американських прислужників, антисемітів, радикальних націоналістів тощо. Про це свідчить нова хвиля “темників”, розіслана, за повідомленнями “Української правди” (www.pravda.com.ua) Адміністрацією Президента на адресу регіональних телерадіокомпаній. Висновки можна робити з назв матеріалів для обов’язкового оприлюднення: “Безкоштовний сир американського конгресу”, “Вступ до ЄС буде коштувати Україні 25% ВВП”, “Поразки ЄвроЛатвії”, “Україна на лінії фронту. Цілі НАТО залишилися ті ж самі, що й 50 років тому — знищити Росію”, “А де тут “євровихід?””, “Нові форми американської експансії на Схід”, “Акти — селянам, землю — американцям” тощо.

Інтернет стає полігоном для випробування нових брудних технологій, хоча цей зручний засіб комунікації міг би, за умови правильного підходу, відіграти позитивну роль не лише для об’єднання українців на території нашої держави, а й ефективним засобом єднання світового українства.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Захід, не маючи великих потрясінь, цілеспрямовано нарощував свої потужності, переманюючи напівголодних українських інтелектуалів у потужні компанії для розробки програмного забезпечення. Тільки одна програма, ініційована урядом Німеччини, відповідно до якої програмістам зі Східної Європи надавалися нормальні умови для роботи й проживання, сприяла масовому виїзду молодих спеціалістів до цієї країни. Незважаючи на те, що програмісти в Україні отримують найбільші зарплатні, прибутки в європейських країнах незрівнянно вищі. У середньому, професійний програміст у Києві може отримувати на місяць від 300—500 доларів до кількох тисяч на місяць.

Інша справа, що сфера новітніх технологій зосереджена, насамперед, у приватній недержавній сфері. Держава вкладає в інформаційні розробки надто мало коштів. В Україні комп’ютеризовано та підключено до всевітньої мережі Інтернет лише міста. Інтернет як засіб електронного передавання інформації та автоматизації роботи в нашій країні ще не привернув достатньої уваги. Лише нещодавно в райцентрах (та й то не всі) підключено не найкращої якості Інтернет. А в селах люди ще й досі дивуються з такого елементарного досягнення цивілізації, як комп’ютер.

Та це не означає, що українці не мають потенціалу. Україна посідає 4 місце у світі за кількістю кваліфікованих програмістів, поступаючись лише США, Індії та Росії. Не

ЗНОВУ ПАСЕМО ЗАДНІХ?

Світом керують цифрові технології, як найновітніші засоби для передачі інформації. Але Україна після здобуття незалежності прогнала гонку першості у цій сфері.

вистачає лише необхідних капіталовкладень та ринку програмного забезпечення. Здебільшого, українські спеціалісти виконують закордонні замовлення, не працюючи на імідж нашої держави, зважаючи на відсутність суттєвої підтримки з її боку.

Мовне питання взагалі не стоїть на порядку денному. Склалося так, що за часів зародження комп’ютерної індустрії все програмне забезпечення було англomовним та російськомовним. Тому в українця склалася підсвідомо думка, що комп’ютер обов’язково має “спілкуватися” російською. Появу поодиноких програмних продуктів рідною мовою здебільшого зустрічали здивованими очима. Навіть найвідоміший виробник програмного забезпечення — приватна американська корпорація Microsoft, яка є автором усім відомої програмної оболонки “Windows”, локалізуючи свої програмні продукти мовою народів, що мають кілька сотень тисяч населення, все ж відверто ігнорувала існування 48-ми мільйонної держави на сході Європи, і те, що в Україні державною все ж є не російська. Звичайно, зручно перекласти свій продукт російською та розповсюджувати на теренах колишнього Радянського Союзу, та ще й ук-

раїнська влада нічого не робила для стимулювання локалізації програм саме українською. Лише нещодавно за співпраці з Міністерством освіти й науки України американці все ж дещо переклали українською. Та, як не дивно, переклад здійснювався не в Україні, а тому відсоток “суржикізації”, граматичних помилок та калькувань російськомовних та англomовних термінів просто вражає. Що вже говорити, якщо в Україні ще й досі не витворено єдиної комп’ютерної термінології.

У цих умовах у нас під тиском США закривають три з чотирьох заводів, які випускали компакт-диски, мотивуючи тим, що вони здійснювали виробництво піратської продукції. Хоча, як бачимо, кількість піратських компакт-дисків у столиці не зменшилася — вони успішно підпільно транспортуються з Росії, про що свідчить їхня дешевизна, російськомовність та відсутність будь-якої інформації про авторство. Ту ж операційну систему Windows, яка на заході коштує кілька сотень доларів, у Києві на славновісній Петрівці можна купити за 10 гривень.

Знайти в цьому морі російськомовної продукції український диск із творами Шевченка, Франка, Костомарова чи укра-

їнський художній фільм практично неможливо. Кількість окремо виданих дисків із подібним змістом катастрофічно мізерна. При цьому багато організацій іще й досі ігнорують такий спосіб поширення інформації. Натомість у Росії вже видано величезні енциклопедії на лазерних носіях. Ми знову пасемо задніх, хоча можемо бути в цій сфері на передових позиціях.

Нещодавно знайомий, який живе за кордоном, на мою репліку стосовно того, що в Україні ще й досі не можуть зробити пристойного автомобіля, сказав: “Навіщо нам автомобілі, якщо ми можемо тільки за рахунок сфери інформаційних технологій стати заможною провідною державою”.

- Сторінку підготував **Богдан ГДАЛЬ**
Фото автора

ТОЧКА ЗОРУ

Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову.

Ліна Костенко

Діагноз, поставлений відомою поетесою на порозі XXI століття, — точний до трагічності. Бо лікувати націю, уражену психо-лінгвістичною недугою, наша держава, з усього видно, не збирається.

В умовах функціонування формально проголошеної незалежної Української держави несподівано з'явилися численні бар'єри на шляху повнокровного українськомовного потоку. Москва перед усім світом демонструє інформаційну агресію стосовно “молодшої сестри”, котра вирішила жити й господарювати самостійно. Офіційна влада практично нічого не робить, аби зупинити діяльність проімперських, антиукраїнських мас-медіа всередині молодшої держави. Залізена логіка, переконливі факти, неспростовні аргументи, котрі, здавалось би, цілковито викривають діяльність так званих “інтернаціоналістів” в Україні, — не впливають на доморощену бюрократію. Маємо типові приклади саботажу, що в перекладі з французької означає приховану, замасковану протидію будь-яким заходам. Зрештою, російські шовіністи навіть не приховують своїх намірів запровадити в Україні “міжнаціональну” мову. І досягли неабияких успіхів. Експансія російської мови на всіх рівнях сягнула небачених розмірів — аж до намагання конституційно закріпити офіційний статус мови іншої держави. Підступність цих намірів очевидна: через нав'язування російської мови в усіх сферах добитися деформції української психіки, мислення, менталітету нації, сформувати цілком інший стереотип світосприйняття.

Коли йдеться про державну мову в нашій специфічній ситуації, то доводиться констатувати, що це категорія економічна й політична. Із простого засобу передачі інформації вона стає інструментом об'єднання всіх громадян навколо загальнодержавних завдань, інструментом захисту їхніх інтересів. Мова кожного народу обслуговує розгалужений ринок інформації, і зрозуміло, що суспільство, яке не користується державною мовою повні, зазнає економічних, політичних і духовних втрат.

Сьогодні чи не найбільша загроза суверенітету України — втрата власного інформаційно-культурного простору, що, фактично, вже сталося. Про це пише відомий мовознавець Лариса Масенко, розуміючи величезний

звернувся “до українців професорів і преподавателів вищих шкіл”, аби прибули на педагогічний з'їзд до Києва для обміркування способів їх використання для українізації вищої школи України: “Потреба широких мас народу, розвій його економічних і культурних сил вимагають українізації школи від споду до верху. Заховуючи права національним меншостям, рахуючись і з обставинами переходного часу, коли певна частина учнів може показатися непристосованою до українських викладів, ми, тим не менше, мусимо тепер же приступити до українізації не тільки нижчої і середньої, а й вищої школи на Українській Землі”.

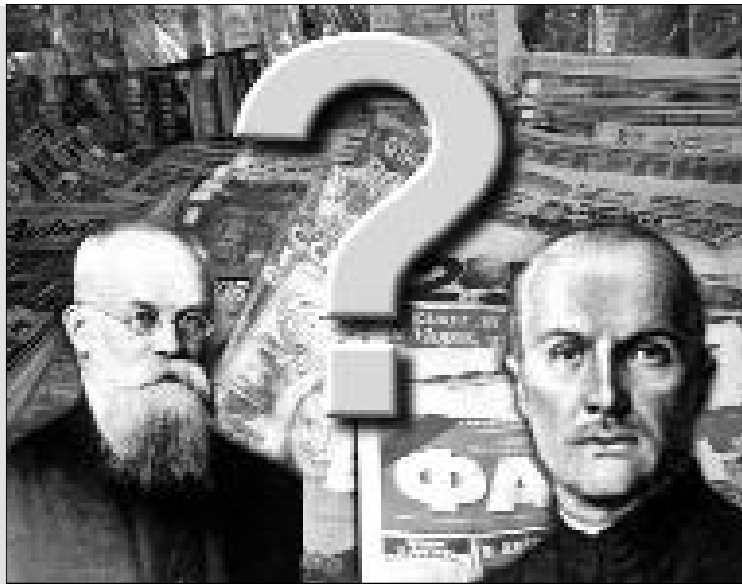
Важливість мовного чинника в розбудові Української держави

мік І. Дзюба. У виступі на надзвичайній конференції “Мовна ситуація в Україні та забезпечення мовно-культурних прав українства” він слушно зазначив, що в нас недостатньо досліджені такі важливі питання, як “вплив руйнації національної мови на духовно-психологічні та соціальні параметри суспільства; функціонування та розвиток мови в параметрах елітарного мислення та масового вжитку; функціонування мови як кардіограма історичного буття нації; можливості й форми впливу національно-культурної політики держави на мовну практику різних верств суспільства; зрештою, міра впливу державного статусу української мови на мовну дійсність”.

ЧИ МОЖЛИВА В УКРАЇНІ УКРАЇНІЗАЦІЯ?

Ведучи політичні ігри, урядовці забувають, що мова — не просто засіб комунікації, а вагомий політичний чинник.

Наслідком такої недалекоглядної, а часто й зумисної позиції владних структур є замасковане або й просто brutальне ігнорування навіть того недосконалого, збудованого на компромісах Закону “Про мови в Українській РСР”, прийнятого 28 жовтня 1989 року.

добре розумів уряд гетьмана Скоропадського. За якихось півроку було відкрито близько 150 українських гімназій, два державні університети, Українську національну бібліотеку, Національну галерею мистецтв, засновано Державний український архів тощо. Масово видавались українські підручники, українськомовна белетристика, українізувалося військо.

Усвідомлювали важливість українізації в усіх сферах життя, Микола Скрипник, Олександр

Проблема розширення сфери вжитку державної мови пов'язана, зокрема, з істотною обставиною, що живемо ми в епоху інформатизації земної цивілізації — революції у способі організації виробництва й у способі буття людини. Українська мова потрібна для спілкування з персональним комп'ютером не лише на рівні підприємства й науково-дослідних інститутів, а й видавництвам, письменникам і журналістам, у сфері побуту. І доки на державному рівні не буде розв'язана проблема комп'ютеризованих інформаційних служб державною мовою, доти не матимемо сприятливого для неї режиму.

Письменник-академік Олесь Гончар наголошував: мова нашого народу незамінним не тільки в пісні, придатна в літературі, а й має всі права та можливості в науці, в техніці. Промовистий факт: перша в світі енциклопедія кібернетики вийшла в Києві українською мовою. Проте сьогодні персональні комп'ютери з українською абеткою знаходять застосування тільки в університетах і деяких школах США і Канади, в тамтешніх родинах українського походження. Більше того, в цих країнах давно існує інформаційний банк даних з історії та культури України, про який ми можемо лише мріяти...

Розв'язуючи проблему комп'ютеризації нашого суспільства, слід розуміти, що ця проблема є соціально-політичною. Нині прилучення до передових країн світу можливе не через якусь стандартизовану мову, а з допомогою комп'ютерів-поліглотів.

На думку президента Всесвітньої федерації наукових працівни-

“Мова є найважливіший, найбагатший і найміцніший зв'язок, що з'єднує віджилі, живуці й майбутні покоління народу в одне велике, історичне живе ціле. Вона не тільки виявляє собою життєвість народу, але є якраз саме це життя. Коли зникає народна мова, народу нема більше!”

Костянтин Ушинський

ків, професора Ліонського університету Жана-Марі Леге, новий науковий порядок повинен включати, насамперед, захист національних мов.

Як не гірко визнавати, але вже у наш час знову постала проблема життєздатності української мови. Сьогодні запитуємо: як таке могло трапитися? Шукаємо виходів у створенні дитячих садків, шкіл. А як же вища школа? Яким буде мовний статус вузів України в епоху інформаційної революції, котра вимагає не уніфікації, а розмаїття культур, поглядів, мислення? Ситуація тут не прояснена. Батьки будуть віддавати своїх дітей у російськомовні садки і школи, доки не матимуть твердої впевненості в тому, що молодь навчатиметься в училищі, інституті й університеті рідною мовою.

Задаймо ще раз перші кроки Радянської влади: саме на цю проблему — навчання рідною мо-

Приміром, у Канаді політика багатокультурності забезпечує збереження національної свідомості різних етнічних груп, що населяють цю країну. Так, міністерство багатокультурності підготувало документ “Будування майбутнього канадських українців у XXI сторіччі”.

Відомий російський учений, академік Д. Лихачов писав: “Національні розходження, безумовно, потрібні людству. Адже це той будівельний матеріал, з якого зводиться будівля світової культури, а будівельний матеріал має бути різноманітним (...). Національні риси — ознака багатства людства (...). Найцінніше, що є в національних культурах, — це мови, бо мислення і мова якнайтісніше пов'язані. Не буде багатьох мов — уніфікується мислення, збідніє... Залишиться тільки примітивне утилітарне мислення”.

Модернізація українського суспільства на новій системі ідеологічних координат немислима без державної мовної політики, пріоритетом якої має бути розвиток української мови як консолідуючої духовної сили українського суспільства. Українська мова повинна забезпечувати всі сфери життєдіяльності державного організму.

ЧОМУ Ж ДОСІ НЕ ВДАЛОСЯ ЦЬОГО ДОСЯГТИ?

Бракує не лише здорового політичного глузду, а й політичної мужності почати нещадну боротьбу проти антиукраїнських, антидержавних сил у вищих ешелонах влади, бракує сили волі усвідомити себе українським народом, а не якимось безрідним “народом України”, бракує української ідеї, української мрії, якою б перейнявся увесь народ.

Бракує бажання користуватися українською мовою на державному рівні. Така політична короткозорість дискредитує і підірває віру в перспективу України як суверенної, демократичної країни. На цей неприпущений для будь-якого цивілізованого суспільства прецедент звернув увагу відомий американський політолог Збігнев Бжезінський, який висловив занепокоєння таким станом речей у країні, котра повсюдно заявляє про своє бажання стати правовою, демократичною державою. Адже нехтування державотворчими функціями української мови може призвести до зникнення її взагалі.

Доктор економічних наук Степан Вовчаник слушно зауважує, що перманентне передавання чи непередавання інформації рідною мовою — як від предків до нащадків, так і всередині поколінь — має доленосне значення для розвитку кожної нації, її суспільного інтелекту, для можливостей рівноправної інтеграції тієї чи іншої країни в систему світового інформаційного, освітнього, наукового, мислительного простору. Звідси зрозумілішою стає життєва необхідність безперервного зв'язку поколінь, який зумовлює складну низку проблем взаємозалежності інформації та нації, мови й держави; проблем, які часто формулюються так: є мова — є нація, а є нація — є держава. Отже, немає мови — немає держави.

Далі буде

● **Олег РОМАНЧУК**, кандидат філологічних наук, член Світової організації періодичної преси (Брюссель)

“Мова — це не лише дана система засобів пізнання, так само як і пізнання не відокремлене від інших сторін людського життя. Те, що пізнаємо, впливає на нас естетично й морально. Мова — це рівночасно шлях витворювання естетичних і моральних ідеалів”.

Олександр Потебня

вплив ЗМІ на формування масової свідомості в постіндустріальному суспільстві.

Чи не тому так погано йдуть у нас економічні, політичні, соціальні реформи, що значна частина українців утратила своє національне Я і слухняно рухається у фарватері імперської політики Москви? Либонь, що так. Бо ще 1912 року Володимир Тимошевський зробив висновок: “Ті нації, котрі втрачають свою рідну мову і приймають чужу, не мають духовної самостійності, завжди йдуть “на помочах”... Такі нації ... не спроможні підпирати своє право на життя між іншими націями і через те самим процесом життя засуджені на смерть”. Добре розуміючи важливість українізації навчального процесу, на початку 1917 року, Михайло Грушевський

Шумський, Андрій Річицький та інші націонал-комуністи, які наївно сподівалися мирно співіснувати з російсько-большевицьким тоталітарним молохом.

Сьогодні ж терміна “українізація” лякаються навіть, здавалось би, свідомі українські урядовці. Російська мова панує скрізь: у будинку Адміністрації Президента, в міністерствах, в українських посольствах, на радіо й телебаченні, у видавництвах...

ЧИ ПОВАЖАТИМУТЬ НАС ІНШІ НАРОДИ, КОЛИ МИ САМІ НЕ ХОЧЕМО СЕБЕ ПОВАЖАТИ?

Мовне питання не можна розглядати ізольовано від усієї політичної, соціально-економічної та культурної ситуації, вважає акаде-

Закінчення.
Початок на с. 1

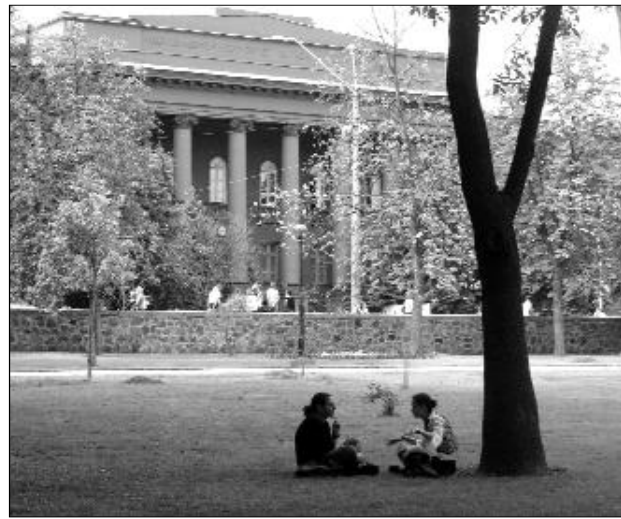
Історія першого київського університету дуже складна й майже таємнича. Й досі університет не може добитися статусу незалежного вищого навчального закладу України й позбавитися зайвої опіки різних відомств. І справа не тільки в тому, що ректора призначає Президент...

Утім, університет Святого Володимира неабияк прислужився українській і світовій науці. Того ж Михайла Максимовича в нас сьогодні не часто згадують як ботаніка, хоча тоді за його працями з ботаніки слідували провідні вчені Європи, перекладаючи їх на німецьку й французьку мови. Саме Михайло Максимович, учений-енциклопедист увів українську мову в класифікацію слов'янських мов, досліджував історію Київської Русі та національний фольклор. Багато імен університетської професури потрясли науковий світ, скажімо, В. Бец, що дослідив архітектуру кори головного мозку, — видатні німці після того сказали, що їм нічого більше робити! Як не згадати й В. Караваєва, котрий уперше в світі в Києві зробив операцію на очах, вдруге у світі застосувавши наркоз (після Миколи Пирогова), а згодом прославився безкоштовними операціями на очах для бідних з усієї Російської імперії! А професор Сергій Кушакевич, що вперше почав вивчати фауну України, як і читати курс генетики в університеті?! Серед

не менш відомих викладачів університету — історики й філологи В. Антонович, А. Кримський, М. Драгоманов, економіст М. Зібер, математики В. Єрмаков, Д. Граве та М. Боголюбов, механіки І. Рахманінов і Г. Суслов, фізики М. Авенаріус і М. Шіллер, хіміки С. Реформаторський, А. Бабко й А. Голуб, ботаніки І. Шмальгаузен, С. Навашин та О. Фомін, зоологи К. Кеслер, О. Ковалевський та О. Коротнев, біохімік О. Палладін, не один десяток інших імен.

Те, що університет постав 1834 року... завдяки полякам, мало хто знає. Та-

задовольнявся Києво-Могилянською академією (фактично, духовним закладом із початковим вивченням фізики, математики й географії) й Вільнеським університетом. Тим часом Волинська гімназія в Крем'янці врешті стає лицем. Після 1832 року, тобто після польського повстання, цар стає ще ліберальнішим до польських дворян, підтримавши створення для них університету, але не деінде, а в центрі православ'я. Саме з цієї причини у 1832—33 роках лицей переїжджає до Києва й оселяється в Липках — на нинішній Круглоуніверситетській

ЙОГО БЛАГОСЛОВИВ
СВЯТИЙ ВОЛОДИМИР

деуш Чацький та інші польські просвітители переконали імператора Олександра I створювати навчальні заклади за традицією Речі Посполитої. І коли в Австро-Угорщині польські університети в Кракові та Львові закрилися, то влада Російської імперії виявилася поступливішою. З'являється університет у Вільно (сучасному Вільнюсі), а в Крем'янці дозволено відкрити гімназію в 1805 році.

Того ж року завдяки Василю Каразину засновується в Харкові перший в Україні університет. Натомість Київ, належачи до Вільнеського навчального округу,

вулиці. У листопаді 1833 року з'являється указ Миколи I, де йдеться про те, щоб перейменувати Волинський лицей, який перебуває в Києві, на Київський університет Святого Володимира. Усі польські вчені лицей стали викладачами університету, а майно лицей — майном університету. 25 грудня 1833 року затверджується кошторис університету, а 8 березня (за ст. ст.) 1834 р. затверджено склад педколективу. Деякі вчені й університетські працівники саме 8 березня 1834 року вважають днем створення університету, а не 28 липня того ж року, коли відбувся уро-

чистий акт відкриття цього навчального закладу. Основними мовами викладання стали польська й німецька мови, практично, тільки діловодство велося російською. Першими набрали тільки 62 студентів — на два відділення єдиного тоді філософського факультету. У 1835 р. відкрито юридичний, а в 1847 році — медичний факультет. Прославило університет і Кирило-Мефодіївське товариство, розгромлене в 1847 році. На честь члена цього товариства Тараса Шевченка, як знаємо, в 1939 році університет названо його ім'ям... Показово й те, що в універ-

ситеті діяло близько 40 музеїв, православна церква й костел. Більшовицька епоха та Друга світова війна знищили величезні надбання науково-дослідного центру України.

Серед випускників університету — такі відомі особистості, як мікробіолог Д. Заболотний, мистецтвознавець М. Біляшівський, фізик П. Александров, письменники М. Старицький, М. Рильський, В. Самійленко, М. Булгаков, композитори М. Лисенко, Л. Ревуцький...

Нині в університеті викладає близько 2 тисяч науковців. Університет має Астрономічну обсерваторію, Центр українознавства, Наукову бібліотеку імені М. Максимовича, Ботанічний сад імені академіка О. Фоміна, Інформаційно-обчислювальний центр, Український фізико-математичний лицей, науково-

дослідну частину, первинну профспілкову організацію студентів тощо. У колишньому костелі розміщується Музей історії університету (директор — Іван Патриляк), де зберігаються оригінали листів М. Максимовича до Т. Шевченка, чимало інших цінних речей.

15 вересня на факультеті кібернетики відкривається лабораторія інформаційних технологій, створена за підтримки "Microsoft Україна". До університету з'їжджаються почесні гості, представники іноземних університетів-партнерів; у фойє актового залу відкривається пам'ятна дошка Миколі Лисенку, вручають дипломи почесних докторів і заслужених професорів; презентується марка, присвячена 200-річчю М. Максимовича. Завершуються ювілейні заходи святковим концертом у палаці "Україна", театралізованим дійством для студентів у головному навчальному корпусі, відвідуванням Канева й студентським "Студент-лендом".

Р. С. Мало хто знає, що в КНУ імені Тараса Шевченка, зокрема в його головному корпусі, працюють унікальні музеї — давніший за сам університет Зоомузей, а також перший і єдиний у світі Лінгвістичний музей. Про них у наступному числі "СП" розповідатимуть продовжувач відомого українського роду науковців і громадських діячів **Микола Біляшівський**, а також всесвітньо визнаний професор, знавець десятків мов світу **Костянтин Тищенко**.

VOX POPULI

Дарія АТАМАНЧУК, хімічний факультет, 1-й курс:

— Знаю, що він раніше називався "Університет Святого Володимира". На кожному повороті говорять, що в нього ювілей.

Обрала цей заклад, бо він найпрестижніший. Приїхала з Кам'янця-Подільського. Вступила ще й у Києво-Могилянську академію, але вибрала університет імені Тараса Шевченка, бо всі люди, з якими я спілкувалася, говорили, що статус у цього навчального закладу вищий, аніж у інших закладів.

Гарні враження від початку навчання. Добрі викладачі — детально пояснюють. Особливо сподобався математик пан Гаркуша... Узагалі, хочу після навчання залишитися працювати на кафедрі.

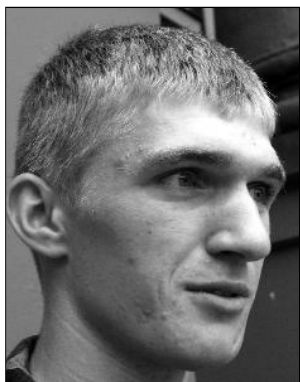
Аля ШИГЛОВСЬКА, факультет психології, 2-й курс:

— На стіні червоного корпусу написано про відо-

мих людей, які навчалися і викладали тут, але я зараз не можу їх назвати.

Вибрала цей університет, бо він дає належний рівень освіти. Важко було вступити "на бюджет" із конкурсом 6—7 осіб на місце, але, завдяки одному балу, я пройшла.

Загалом, подобається навчання, хоча перший курс — це лише загальні дисципліни, без спеціальних. Хочу працювати у сфері комунікацій, спілкуватися із людьми. Можливо, менеджмент із персоналу, готувати промоутерів або що.

Олег ДУМБРОВСЬКИЙ, факультет філософії Військового інституту, 2-й курс:

— Тут працював у складі археографічної комі-

сії Тарас Шевченко, навіть викладав деякий час. Узагалі, історія університету досить складна. Сьогодні він входить до п'ятірки найкращих університетів світу, тому я маю за честь тут навчатися.

Моя спеціальність — військовий політолог. Буду займатися інформаційною пропагандою серед військовослужбовців, спрямовувати їх на розумні кроки й рішення. Це особливо важливо за реформування армії, її переорієнтації на рух до НАТО. Наш університет готує багато кращих військових експертів, аніж військові інститути з командно-адміністративним управлінням, бо, на відміну від них, є відкритою системою із сучасними освітніми технологіями, можливістю об'єктивно досліджувати проблеми, шукати власні оригінальні рішення. Беремо участь і перемагаємо в різних міжнародних олімпіадах (наприклад, з іноземної мови), організовуємо семінари. І хоча фах військовика не популярний сьогодні, наш інститут набирає обертів, бо готує конкурентоспроможних спеціалістів, котрі свідомо зробили вибір усього життя.

Сергій МАЙСТРЕНКО, історичний факультет, 2-й курс:

— Університет заснований у 1834 році. Тут викладав видатний учений Максимович. Сьогодні в нас викладають такі авторитети, як професор Ульянівський, професор Крижанівський — єдиний в університеті, хто видав "Історію Стародавнього Сходу" українською мовою (уже перевидавалася тричі й блискавично розходиться шоразу).

Навчатися тут подобається. Ще в дитинстві університет справив на мене велике враження. Батько казав, що він у свій час і не мріяв сюди вступити. Дуже радий, що потрапив на кафедру професора Ставнюка —

просто надзвичайна людина. Є з його брати приклад.

Сподіваюся, що країні колиш занадобляться спеціалісти. Хочу залишитися працювати тут. Щодо змін і вдосконалень, то хотілося б кращих умов в університетських гуртожитках.

Антоніна РУДСЬКА, факультет психології, 2-й курс:

— Нам багато розповідали про університет, але...

Знаю, що він дуже давно заснований...

Із дитинства подобався цей червоний будинок. Вибрала університет тому, що він найкращий у Києві. Поки що не розчарована. Подобаються викладачі, зокрема Софія Гарматіна (біолог). Різноманітне студентське життя, є свої КВК.

Хочу стати гарним психологом, а потім — здобути ще одну освіту.

Роман ВЕРБА, радіофізичний факультет, 1-й курс:

— Це один із найстаріших університетів України. Він сьогодні найбільш популярний, гарна матеріально-технічна база.

У мене був вибір між Харковом і Києвом. Усе ж таки це столиця, легше працевлаштуватися. Хочеться побільше знань отримати, а потім — роботу в якомусь науково-дослідному центрі.

• Сторінку підготував **Олександр СОЛОНЕЦЬ**, випускник КНУ імені Тараса Шевченка

Фото **Ганни ОБОРСЬКОЇ**

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у ч. 39—52 за 2003 р., числах 2—9, 11—14, 16—18, 20—2, 28, 30, 32, 34 за 2004 р.

(Ч/з Берник Г. В.), м. Вижниця	
Чернівецької обл.	210,88
(Ч/з Кучмєєву Л. Ю.), м. Донецьк	130,00
(Ч/з Сагатюк), м. Іллічівськ	56,00
“Союз Українок”, м. Надвірна Івано-Франківської обл. (ч/з Гринишак)	363,00
5 клас с. Джурин Чортківського р-ну (ч/з Басарабу С. В.)	15,00
Баба Є. М., смт. Томаківка Томаківського р-ну Дніпропетровської обл.	5,00
Барсуков Г. І., м. Євпаторія	200,00
Боднарчук Я. В., смт. Мельниця-Подільська	25,00
Василик Л. Б., м. Дніпропетровськ	30,00

ПОПРАВКИ Й УТОЧНЕННЯ

Замість надрукованих у числі 34 за 2004 р. прізвищ: Дзулика М. П., м. Київ — 200 грн. та Стратович В. М., м. Київ — 1000 грн. потрібно читати Двудіт М. П. — 200 грн. та Стретович В. М. — 1000 грн.

Воронько О. В., м. Пирятин	5,00
Гайдукевич М. Н., м. Рогатин Івано-Франківської обл.	50,00
Гандзюк С. П., м. Івано-Франківськ	50,00
Гарлінський А. Н.	50,00
Гирич С., м. Київ	30,00
Глинка Д. І., м. Ніжин	
Чернігівської обл.	20,00
Горденський М. Г., м. Київ	71,00
Городецький М. Г., м. Київ	5,00
Грибович Ф. Д., с. Пациків	50,00
Гуцуляк Є. К., м. Кіцмань	
Чернівецької обл.	140,00
Данилюк В. О., с. Тростянець Снятинського р-ну Івано-Франківської обл.	10,00
Денчик Л. П., м. Ланівці	
Тернопільської обл.	221,78
Дьячкова Р. Г., м. Донецьк	25,00
Коваленко О. Л., м. Київ	10,00
Криворотова Т. В., м. Вільнюс	15,00
Кучерський В. П., м. Тернопіль	100,00
Кушова Г. Г., м. Бровари	500,00
Литвин Г. Г., м. Ялта	20,00
Лупій І. М., м. Львів	10,00
Львівський театр	
імені М. Заньковецької	1000,00
Мартишко М. В., м. Макіївка Донецької обл.	100,00
Матусевич С. В., м. Малин	

Житомирської обл.	10,00
Мачача Т. С., м. Київ	200,00
Мотрук Д. І., с. Воскресинці Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.	10,00
Музиченко В. В., м. Бровари	200,00
Наливайко Т. М., м. Добряни	
Львівської обл.	10,00
Недільчак Г. Г., с. Кутище	
Івано-Франківської обл.	100,00
Нико Павло, м. Ужгород	7,00
Нікітіна Л. Д., м. Запоріжжя	10,00
Новак В. П., м. Керч	10,00
Оришак В. А., м. Дрогобич	
Львівської обл.	20,00
Павленко Л. П., с. Молога	
Одеської обл.	5,00
Павленко Т. В., с. Молога	
Одеської обл.	5,00
Пироженко П. П., м. Боярка	10,00
Прут Л. П., Рожище	30,00
Рівненське міське відділення	
Всеукраїнського об'єднання ветеранів	
(ч/з Сінкевич Е. П.)	521,00
Савченко С. І.	1200,00
Сергієнко В. А., м. Бровари	15,00
Синиця Марія і Павло, с. Воскресинці Коломийського р-ну	
Івано-Франківської обл.	50,00
Стельмах Я, м. Київ	100,00

Добровільні пожертви “На Кобзареву Церкву”: МБФ “Українська Родина” Р/р № 26045200145101 в Подільській філії АКБ “Київ”, МФО 320401 ЗКПО 21709106

Стрельченко В. П., м. Житомир	10,00
Третяк	5,00
Фешовець А. І., м. Львів	100,00
Череташенко О. Р., м. Пирятин	6,00
Швейко М. І., с. Мілієве Вижницького р-ну Чернівецької обл.	235,00
Юрчишин І. М., с. Іване-Золоте Тернопільської обл.	5,00
Якимович Г. В., м. Коломия Івано-Франківської обл.	30,00
Яковенко Е. Г., м. Кривий Ріг	20,00

СПИСОК ОФІРУВАЧІВ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ, ЯКІ НАДІЙШЛИ ЗАГАЛЬНИМИ СУМАМИ

ПОЖЕРТВИ Ч/З КУЧМЄЄВУ Л. Ю.

Біленко С. В., с. Луганське Артемівського р-ну Донецької обл.	1,00
Варнавська О. В., служб., м. Донецьк	2,00
Галло Т. В., пенс., м. Донецьк	2,00
Григоренко Л. О., викладач, м. Макіївка	5,00
Єлізарова О. І., служб., м. Макіївка	2,00
Жені Р. М., служб., м. Макіївка	10,00
Зайцев А. С., студент, м. Донецьк	2,00
Зайцев А. С., учень, м. Донецьк	1,00
Зайцев В. С., учень, м. Донецьк	1,00
Зінченко О. І., пенсіонер, м. Донецьк	5,00
Кодряну М. М., пенс., м. Донецьк	1,00
Кучмєєва Л. Ю., пенс., м. Донецьк	40,00
Масютин І. С., пенс., м. Донецьк	5,00

Нагорська К. І., пенс., с. Луганське Артемівського р-ну Донецької обл.	3,00
Покотило О. П., робітн., м. Єнакієве	1,00
Політаєва С. В., м. Краматорськ	2,00
Пятишкіна Т. Г., пенс., м. Донецьк	2,00
Сазонова Т. Д., служб., м. Макіївка	1,00
Самченко Л. В., служб., м. Майівка	1,00
Свириденко О. В., служб., м. Макіївка	1,00
Українко С. М., служб., м. Донецьк	10,00
Хорошевич З. Д., пенс., м. Макіївка	5,00
Чванов О. С., пенсіонер, м. Донецьк	5,00
Чуприна Ю. М., д/х, м. Донецьк	2,00
Шаповалова Л. П., пенс., м. Макіївка	20,00
ВСЬОГО:	130,00

ЧЛЕНИ “ПРОСВІТИ” та УЧНІ ПІДГІРСЬКОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ І—ІІ ст. БОГОРОДЧАНСЬКОГО р-ну ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ обл. (ч/з Онкалюк О. Ф., голову осередку

Анійчин Л. І.	5,00
Балаш М. І.	5,00
Басараб А. Я.	50,00
Басараб І. К.	5,00
Басараб М. В.	40,00
Басараб М. І.	10,00
Басараб М. К.	5,00
Боднараш Т. М.	5,00
Демидюк Г. М.	5,00
Дидич М. М.	5,00
Дидич Н. В.	5,00
Дугчин Г. Д.	2,00
Дугчин О. І.	5,00
Заводовська Н. В.	5,00
Зубик М. Д.	2,00
Зубик М. С.	5,00
Капушак І. А.	5,00
Капчук Г. І.	5,00
Кицмей А. В.	5,00
Костюк І. Ю.	20,00
Курилюк О. Я.	5,00
Куцанюк Л. М.	5,00
Микицей Г. І.	5,00
Момот Г. М.	5,00

Нейльчук О. Д.	5,00
Онкалюк О. Ф.	10,00
Парфан В. Ю.	10,00
Парфан Д. Ю.	5,00
Парфан Л. М.	5,00
Петришин Н. Д.	2,00
Романішак О. М.	5,00
Рубінська С. Д.	5,00
Стасюк В. Б.	5,00
Стасюк В. М.	5,00
Тарзиманова Н. М.	5,00
Тимків М. Г.	10,00
1 клас	29,00
2-Б клас	17,00
4-А клас	18,00
4-Б клас	16,00
5-А клас	36,00
6 клас	16,00
7 клас	46,00
8-Б клас	10,00
3 клас	25,00
5-Б клас	20,00
2-А клас	10,00
ВСЬОГО:	530,00

МЕШКАНЦІ с. МІЛІЄВЕ ВИЖНИЦЬКОГО р-ну ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ обл. (ч/з Швейко М. І.)

Гаврилюк Д. М.	10,00
Данилюк Ю. Ю.	20,00
Загуд Д. І.	20,00
Ковалюк М. І.	10,00
Короп П. М.	15,00
Кушик Б. І., с. Чорногузи	100,00
Швейко І. М.	50,00
Швейко М. І.	10,00

ВСЬОГО: 235,00

ЗАЛІЗНИЧНЕ РАЙОБ'ЄДНАННЯ “ПРОСВІТА”, м. Львів

Багдай Е.	10,00
Вінтоняк О.	5,00
Зелик В.	13,00
Канич А.	50,00
Лозинська М.	20,00
Львівський обласний центр	
служби крові	256,00
Люзняк С.	106,00
Павликевич А.	20,00

ВСЬОГО: 480,00

ЧЕРНІВЕЦЬКЕ УЧИЛЩЕ МИСТЕЦТВ ім. С. ВОРОБКЕВИЧА (ч/з Городецького М. Г.)

Студенти I курсу духового відділу	
Бабин Д.	2,00
Валігурський М.	2,00
Гальчук О.	2,00
Голик Р.	2,00
Голик С.	2,00
Зарембський Б.	2,00
Ільчишин А.	2,00
Кайтан О.	2,00
Кусяк Ю.	2,00
Макотяк І.	2,00
Маланка М.	2,00
Мігай В.	2,00
Попеску Р.	2,00
Рябіцький В.	2,00

Студенти IV курсу духового відділу	
Главацький А.	2,00
Голик П.	2,00
Довбуш Я.	2,00
Дороган С.	2,00
Климчук М.	2,00
Кравчук В.	2,00
Крюков Р.	2,00
Кузук А.	2,00
Кусяк А.	2,00
Максимчук В.	2,00
Мандрюк Я.	2,00
Мораш С.	2,00
Паучек В.	2,00
Піля В.	2,00
Попелухін О.	2,00
Ранчак В.	2,00
Сторощук І.	2,00
Фаленчук Д.	2,00
Черней М.	2,00

ВСЬОГО: 66,00

ВАШОГО ВНЕСКУ ЧЕКАЮТЬ!

Ми, жителі села Гранівка Радилівського р-ну Рівненської області, з ініціативи Григорія Антоновича Павлюка, жителя нашого села, колишнього вчителя історії гранівської школи, пенсіонера, ветерана праці, учасника Другої світової війни, вирішили на зборах розпочати колективний і добровільний збір коштів на будівництво Тарасової церкви біля Чернечої гори, де похований геній України, патріот нашого народу — Тарас Григорович Шевченко.

Акція зі збору внесків пройшла успішно! Невелике село Гранівка здало 237 грн. Участь у збиранні пожертв узяли 64 сім'ї.

Щоб церква була збудована швидше і стала однією з архітек-

турних перлин України, закликаємо жителів міст і сіл України підтримати нашу ініціативу!

Щоб наші майбутні покоління, побачивши на картині, по телевізору, на фотографії Тарасову церкву з гордістю сказали: “У цій архітектурній споруді є внесок жителів мого міста, села, в тому числі моїх батьків, дідуся й бабусі, прадідуся й прабабусі!

Сердечно просимо — підтримайте нашу ініціативу! Активізуйте колективний і добровільний збір коштів на будівництво Тарасової церкви! Слава Україні!

Від імені жителів села Гранівка — **Григорій ПАВЛЮК**

Справжнім подвижником спорудження Тарасової церкви є Богдан Пилипович Салій, котрий мешкає в селищі Єзупіль Тисменицького району Івано-Франківської області. Він активний член ВУТ “Просвіта” ще з 1989 року, ніг голова місцевого просвітанського осередку, а також учасник чоловічої хорової капели обласної “Просвіти” “Червона калина”.

Зробивши власний посильний внесок на спорудження Тарасової церкви, Богдан Пилипович проводить роз'яснювальну роботу в різних організаціях та установах, розповідає, чому “Просвіта” висунула з ініціативою спорудження храму біля Чернечої гори в Каневі. І його праця увінчується успі-

ЗБУДУЄМО МИРОМ — БУДЕМО З МИРОМ

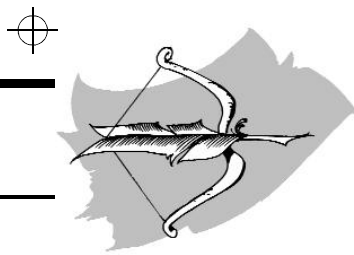
хом. Так, він уже зібрав 910 гривень і перерахував їх на рахунок храму. Серед жертводавців, які відгукнулися на заклик Богдана Салія, **Єзупільська ЗОШ І—ІІІ ст. — 204 грн., Дністровське лісництво — 100 грн., Єзупільська міська лікарня — 100 грн., осередок “Союзу українців” — 85 грн., греко-католицька церква — 170 грн., Дитячий психоневрологічний санаторій — 50 грн., Бар “Христіна” — 50 грн., музична школа — 22 грн., філія Тисменицької газконтори — 20**

грн., селищна рада — 14 грн., аптека — 10 грн., член “Просвіти” Г. М. Салій — 10 грн., політ'язень С. М. Кавка — 20 грн., Єзупільське КЮ — 20 грн.

Відгукнулися на добру справу й члени чоловічої хорової капели “Червона калина” обласного об'єднання ВУТ “Просвіта”, які пожертвували 160 грн.

Пан Салій вважає, що Тарасова церква швидше б підняла свої куполи до неба, якби всі активісти “Просвіти” провели таку роз'яснювальну роботу.

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 545 551 грн. 19 коп.

Це була моя найперша "професійна" мрія — стати пілотом. Мене в чотири—п'ять років ніщо так не приваблювало, як голос літаків у небі. Але мама сказала, що жінка не може бути пілотом, лише — стюардесою. Стюардесою!.. Моєму обуренню не було меж.

Та як збуваються мрії! Я сиджу в кріслі першого пілота літака Іл-62, щоправда, стоїть він на землі, в Державному музеї авіації. Навколо інші експонати — машини цивільної, транспортної, військової та військово-морської авіації.

В експозиції музею представлені основні типи літаків та гелікоптерів, що були на озброєнні ВПС СРСР та України; вони згруповані в окремі колекції. Найчисленнішою з них є збірка винищувачів МіГ, її відкриває ветеран УТІ МіГ-15, виготовлений на Харківському авіазаводі ще в 50-х роках, і завершує винищувач четвертого покоління МіГ-29. Вражають могутній надзвуковий бомбардувальник-ракетоносіє Ту-22М-О та гелікоптери Міля — броньований штурмовий Мі-24Д, транспортно-бойовий Мі-8, протичовновий Мі-14 та легкий багатоцільовий Мі-2.

Колекція бойових літаків КБ Сухого включає надзвуковий бомбардувальник Су-24, винищувачі-бомбардувальники Су-17УМ й Су-20, винищувач-перехоплювач Су-15ТМ та штурмовик Су-25. Штурмовик вертикального зльоту й посадки Як-38, що діяв із палуб авіаносців, та навчально-бойовий бомбардувальник Як-28У репрезентують КБ Яковлева.

тують КБ Яковлева.

Цивільна авіація представлена пасажирськими літаками КБ Антонова, Ільюшина, Туполева та Яковлева — від найстарішого першого реактивного пасажирського літака Ту-104 до сучасних машин. Тут красуються широкофюзеляжний аеробус Іл-86, дальноміагістральний Іл-62, середньоміагістральний Ту-154, регіональні Ту-134, Ан-24 та Як-40.

Державний музей авіації був створений на базі музею Національного авіаційного університету згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2001 року, — розповідає директор музею, завідувач кафедри НАУ Юрій Зіатдінов, — а відкрили його 30 вересня 2003 року — в день 100-річчя світової авіації та 80-річчя авіації України. У цей день ми також відзначали 70-річчя нашого навчального закладу. Власне, це була ініціатива ректора НАУ Віталія Бабака.

Історія світової авіації тісно пов'язана з українською землею. Тут починали творчий шлях всесвітньоміагістральний конструктор літаків та гелікоптерів Ігор Сікорський та творець "човнів, що літають" Дмитро Григорович. В Одесі промисловцем Артуром Анатра був побудований один із перших у Російській імперії авіаційних заводів. Над Києвом Петро Нестеров виконав "мертву петлю", названу пізніше його ім'ям, і над українською землею загинув, здійснивши перший у світі повітряний таран. У повітряних боях над Україною ас Євграф Крутень закрив підвалини тактики винищувальної авіації. Тут діяло і перше в світі з'єднання важких бомбардувальників — ескадра повітряних кораблів "Ілля Муромець", кілька з яких мали власну назву "Київський".

У травні 2005 року, до 60-річчя Перемоги, планується відкриття другої черги музею: до 36 експонатів до-

ЦІКАВО ЗНАТИ

дадуться ще 15. Бойові літаки будуть оснащені макетами підвісного озброєння, буде відкрито доступ до більшості цивільних машин та обладнано кінозал у просторому фюзеляжі Іл-86. Планується також розгорнути типові позиції комплексів ППО, відкрити зали з історичними експонатами та комп'ютерними льотними тренажерами. Хоча вже сьогодні Державний музей авіації слугує навчальною базою для студентів НАУ.

...От і закінчилася екскурсія, проведена для Вашого кореспондента старшим науковим співробітником Державного музею авіації Борисом Антоненком. На полі неподалік від аеродрому в Жулянах дрімать срібнокрилі птахи. Побачивши зблизька, не можеш їх забути. Якийсь усупереможний поклик неба! "Комплекс Ікара", — зітхне скептик. Що ж... Народжені літати знову й знову здійматимуться в небо. І хай їм щастить!

Завітайте і ви на вулицю Медову, 1. Державний музей авіації працює для відвідувачів з 10.00 до 17.00 щоденно, крім понеділка та вівторка. Телефон для довідок — (044) 241-26-49. Тут вас зустрінуть ентузіасти своєї справи, завжди готові відповісти на ваші запитання та провести екскурсії, що запам'ятовуються надовго. І стане ближчим небо.

● **Галина ГАРМАШ**

Світлини
Ганни ОБОРСЬКОЇ

СЛОВО Просвіти

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Юшук.
Комп'ютерна верстка: Ірина Шевчук.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. Е-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovo.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

ПРАКОРЕНІ

Перебуваючи десятки літ в умовах гідропонного існування, підживлюючись лише ідеологічними стереотипами тоталітарного режиму, українська політична і наукова еліта не завжди готова довірити свої кволі гідропонні корінці рідному ґрунтови. А це тягне за собою недовіру до творчих можливостей власного народу як у сьогоденні, так і в історичному минулому. Саме тому зараз знову постало питання про автентичність культурної та літературної спадщини українців, зокрема "Слова о полку Ігоревім".

Про містифікацію і скептицизм. Проблема автентичності "Слова" виникла ще на початку XIX століття і час від часу вириває в білянауковій та публіцистичній літературі. Значною мірою цьому сприяють і окремі захисники "Слова", які у своїх необґрунтованих заявах і самого автора "Слова" фактично відносять до містифікаторів. Ось деякі висловлювання:

"З історичної точки зору похід Ігоря не виправданий... Невдаха-князь прорахувався. Дорого коштував народу його авантюрний похід. Та славу Ігорю, хоч і *побудовану на несправі* його походу, приніс автор Слова..." (Данило Голда. Вічно актуальне "Слово". — Столиця, 2003. — Липень № 27. — С. 12).

Ця оцінка співзвучна з поглядом В. Скляренка, який спочатку, що-правда, висловив переконання, що "похід Ігоря *оспівується*, а до самого Ігоря автор ставиться з великою симпатією". Звернімо увагу: *оспівується* з великою симпатією! А трохи далі у своїй книзі той же публікатор пише прямо протилежне: поразка Ігоря "принесла ганьбу замість колишньої слави" (Скляренко В. Г. "Темні місця" в "Слові о полку Ігоревім". — К., 2003. — С. 10, 62). Отож, виходить, що була *оспівана* ганьба, провал, безслав'я, злочин. Так автора "Слова" втягують у брудний обман власного народу.

Цю містифікацію, приписувану автором "Слова", не заперечуючи її, намагається *виправдати* Ю. Канигін у книзі "Пояс мира" (К., 2001). Він викладає свою концепцію боротьби на Русі *візантизму*, який представляли Володимир Мономах і його нащадки, та *іудео-християнства*, яке уособлював Ярослав Мудрий. У XII ст. Русь відійшла від іудео-християнства і приречла себе на *самогеноцид*. Князь Ігор нібито хотів здобути криваву славу візантиста, але після поразки розкався. Саме тому бездарний похід представлений автором "Слова" як героїчний. Саме тому князь Ігор іде до церкви Пирогощі, що нібито опікувалася сіонськими мудрецами і була побудована багатим купцем (євреєм-вихрестом) Пирогощем. Адже сіонські мудреці "намагалися утримувати велику східно-єврейську державу в руслі "підводного потоку історії", тобто діянь сіонського пріорату. Стараються і зараз..." (С. 151—156). Відвертіше не скажеш! Але весь цей вимисел на совісті автора.

Цю ситуацію не могли не використати скептики, які заперечували давність пам'ятки, будуючи свої припущення вже не на власних дослідженнях, а на протиріччях у різних публікаціях, виступаючи як *споживачі* чужих ідей і прорахунків (скептицизм зовнішній). У пошуках контраргументів захисники "Слова" вдалися до спроб "виправляти" текст пам'ятки, руйнуючи її. Таким чином, поряд зі *скептицизмом зовнішнім* процвітав *скептицизм внутрішній*. Між ними існував своєрідний *симбіоз*, у якому вони підживлювали один одного.

Датування "Слова". У 1792—1793 рр. І. Єлагін, О. Мусін-Пушкін та ін. відносили появу "Слова" до початку XII століття, вважаючи, що автор прославляє учасників переможного походу руських князів, зокрема Ігоря Олеговича (пом. 1147 р.) на половців 1103 року. У написаних тоді коментарях згаданий, як живий, Всеволод Олегович (пом. 1146 р.), а ікона Пирогоща була ототожнена з іконою Володимирською, яку Андрій Боголюбський вивіз із Вишгорода в 1157 році.

Згодом прийшло усвідомлення, що у "Слові" йдеться про поразку руських князів, яких у зв'язку з цим негативно характеризували як легковажних авантюристів, які погна-

лися за славою, безвідповідальних сепаратистів. Усі ці формулювання з московських і петербурзьких академічних центрів із повним довірям сприймалися й українськими публіцистами. Дослідники майже одно-стайно стверджували, що "Слово" заклиало до нового негайного походу на половців із тим, щоб визволити полонених сіверян (М. Грушевський, В. Перетц, М. Гудзій, Л. Махновець, П. Охріменко та багато інших інтерпретаторів). Особливо категоричним був у цьому Б. Рибаків, який вважав "Слово" актуальним лише в 1185 році, а в наступному, 1186-му, — вже непотрібним.

Таким чином зібгавши "Слово" у вузькі хронологічні рамки 1185—1187 рр., дослідники відмовилися від аналізу у зв'язку з поемою літописних повістей про похід 1185 р., бо вважали їх пізнішими творами. Щодо скептиків, то вони вважали "Слово", як і знайдений тоді тму-раканський камінь, підробками Мусіна-Пушкіна, які нібито закликали росіян до воєнного реваншу на Та-

ков. Навесні 1184 р. Володимир Переяславський, посварившись з Ігорем, напав на сіверські міста й пограбував їх. Ігор повинен був помститися, але його сил було замало, оскільки за спиною Володимира стояв старий Всеволод Суздальський. Чернігово-сіверські князі вимагали від Святослава Київського покарати переяславського князя за шкоду, вчинену Сіверщині: "А як підеш на Переяслав, то зустрінемося з тобою на Сулі", — заявили вони перед літнім походом Святослава в 1184 році.

Але Святослав зробив геніальний хід — запросив до того походу й Володимира Переяславського, який показав себе перед старшими князями — Святославом і Рюриком — із найкращого боку. Ображені Олеговичі в той похід не пішли. А Святослав, відколовши Володимира від антируської коаліції Суздаль-Хинові і половців, розпочав готувати наступну акцію, в якій головна роль відводилася вже Ігореві Святославовичу.

Навесні 1185 року князь Ігор

зів. І хоча сіверяни зазнали поразки, все ж їм удалося знести й розколоту ворожу коаліцію. Об'єднана суздальсько-половецька агресія не відбулася. Більше того, Сіверщина була остаточно включена в систему оборони Руської землі. Це була блискуча перемога Святослава Всеволодовича Київського — найвидатнішого діяча і полководця Русі XII століття. З походом Ігоря назавжди визначилися кордони поміж Руссю і Хиновією-Суздадем, сформувалися зовсім різні держави вже на етнічній основі за більше як 50 років до татарського вторгнення. Навіть у цьому вимірі подвиг Ігоря був епохальною подією XII століття. Але ця оцінка походу виникла дещо пізніше, коли ще більше загострилися міждержавні стосунки між Руссю і Суздадем-Хиновією в 90-х роках.

Час написання "Слова" — 1198 рік. Після смерті Святослава Всеволодовича (1194 р.) єдиновладним на Русі став Рюрик Ростиславович, який невдовзі визнав ро-

докне Ігоря до воєнного реваншу на Та-

ков. Навесні 1184 р. Володимир Переяславський, посварившись з Ігорем, напав на сіверські міста й пограбував їх. Ігор повинен був помститися, але його сил було замало, оскільки за спиною Володимира стояв старий Всеволод Суздальський. Чернігово-сіверські князі вимагали від Святослава Київського покарати переяславського князя за шкоду, вчинену Сіверщині: "А як підеш на Переяслав, то зустрінемося з тобою на Сулі", — заявили вони перед літнім походом Святослава в 1184 році.

Але Святослав зробив геніальний хід — запросив до того походу й Володимира Переяславського, який показав себе перед старшими князями — Святославом і Рюриком — із найкращого боку. Ображені Олеговичі в той похід не пішли. А Святослав, відколовши Володимира від антируської коаліції Суздаль-Хинові і половців, розпочав готувати наступну акцію, в якій головна роль відводилася вже Ігореві Святославовичу.

Навесні 1185 року князь Ігор зів. І хоча сіверяни зазнали поразки, все ж їм удалося знести й розколоту ворожу коаліцію. Об'єднана суздальсько-половецька агресія не відбулася. Більше того, Сіверщина була остаточно включена в систему оборони Руської землі. Це була блискуча перемога Святослава Всеволодовича Київського — найвидатнішого діяча і полководця Русі XII століття. З походом Ігоря назавжди визначилися кордони поміж Руссю і Хиновією-Суздадем, сформувалися зовсім різні держави вже на етнічній основі за більше як 50 років до татарського вторгнення. Навіть у цьому вимірі подвиг Ігоря був епохальною подією XII століття. Але ця оцінка походу виникла дещо пізніше, коли ще більше загострилися міждержавні стосунки між Руссю і Суздадем-Хиновією в 90-х роках.

Але Святослав зробив геніальний хід — запросив до того походу й Володимира Переяславського, який показав себе перед старшими князями — Святославом і Рюриком — із найкращого боку. Ображені Олеговичі в той похід не пішли. А Святослав, відколовши Володимира від антируської коаліції Суздаль-Хинові і половців, розпочав готувати наступну акцію, в якій головна роль відводилася вже Ігореві Святославовичу.

Навесні 1185 року князь Ігор зів. І хоча сіверяни зазнали поразки, все ж їм удалося знести й розколоту ворожу коаліцію. Об'єднана суздальсько-половецька агресія не відбулася. Більше того, Сіверщина була остаточно включена в систему оборони Руської землі. Це була блискуча перемога Святослава Всеволодовича Київського — найвидатнішого діяча і полководця Русі XII століття. З походом Ігоря назавжди визначилися кордони поміж Руссю і Хиновією-Суздадем, сформувалися зовсім різні держави вже на етнічній основі за більше як 50 років до татарського вторгнення. Навіть у цьому вимірі подвиг Ігоря був епохальною подією XII століття. Але ця оцінка походу виникла дещо пізніше, коли ще більше загострилися міждержавні стосунки між Руссю і Суздадем-Хиновією в 90-х роках.

Але Святослав зробив геніальний хід — запросив до того походу й Володимира Переяславського, який показав себе перед старшими князями — Святославом і Рюриком — із найкращого боку. Ображені Олеговичі в той похід не пішли. А Святослав, відколовши Володимира від антируської коаліції Суздаль-Хинові і половців, розпочав готувати наступну акцію, в якій головна роль відводилася вже Ігореві Святославовичу.

Навесні 1185 року князь Ігор зів. І хоча сіверяни зазнали поразки, все ж їм удалося знести й розколоту ворожу коаліцію. Об'єднана суздальсько-половецька агресія не відбулася. Більше того, Сіверщина була остаточно включена в систему оборони Руської землі. Це була блискуча перемога Святослава Всеволодовича Київського — найвидатнішого діяча і полководця Русі XII століття. З походом Ігоря назавжди визначилися кордони поміж Руссю і Хиновією-Суздадем, сформувалися зовсім різні держави вже на етнічній основі за більше як 50 років до татарського вторгнення. Навіть у цьому вимірі подвиг Ігоря був епохальною подією XII століття. Але ця оцінка походу виникла дещо пізніше, коли ще більше загострилися міждержавні стосунки між Руссю і Суздадем-Хиновією в 90-х роках.

Але Святослав зробив геніальний хід — запросив до того походу й Володимира Переяславського, який показав себе перед старшими князями — Святославом і Рюриком — із найкращого боку. Ображені Олеговичі в той похід не пішли. А Святослав, відколовши Володимира від антируської коаліції Суздаль-Хинові і половців, розпочав готувати наступну акцію, в якій головна роль відводилася вже Ігореві Святославовичу.

Навесні 1185 року князь Ігор зів. І хоча сіверяни зазнали поразки, все ж їм удалося знести й розколоту ворожу коаліцію. Об'єднана суздальсько-половецька агресія не відбулася. Більше того, Сіверщина була остаточно включена в систему оборони Руської землі. Це була блискуча перемога Святослава Всеволодовича Київського — найвидатнішого діяча і полководця Русі XII століття. З походом Ігоря назавжди визначилися кордони поміж Руссю і Хиновією-Суздадем, сформувалися зовсім різні держави вже на етнічній основі за більше як 50 років до татарського вторгнення. Навіть у цьому вимірі подвиг Ігоря був епохальною подією XII століття. Але ця оцінка походу виникла дещо пізніше, коли ще більше загострилися міждержавні стосунки між Руссю і Суздадем-Хиновією в 90-х роках.

ПРО АВТЕНТИЧНІСТЬ «СЛОВА О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ»

Посилена увага української громадськості до історії рідного народу свідчить про зростання національної свідомості, про пошуки самоідентичності в бурхливому сьогоденні. Цей процес закономірний, бо лише так можна вижити в умовах жорсткої конкуренції — разом зі своїм народом, проростаючи коренями в рідну землю.

мані. При цьому ремінісценції "Слова" у творах XIII—XIV ст., в т. ч. у "Задонщині", вони приймали за матеріал, використаний фальсифікатором у підробці "Слова" наприкінці XVIII століття. Дехто з оточення М. Каченовського в першій половині XIX ст. дотримувався думки, що "Слово" могло бути написане й у XII ст., але греком або норманом, і перекладене на руську мову в XVI ст. У 1975 р. О. Сулейманов "уточнив", що "Слово" було написане по-кипчацьки.

Усі ці припущення захисників "Слова" і скептиків були позбавлені будь-якої наукової основи. Їм не вдалося знайти переконливих критеріїв історичної оцінки "Слова", бо був повністю зігнорований великий пласт літописної інформації 80—90-х років XII століття, яка розкривала історичну основу цього твору в усій повноті й конкретності. Цілком очевидно, що для утвердження автентичності "Слова" бракувало лише одного — аналізу в історичному контексті, прив'язки пам'ятки до конкретної доби, що могло б стати нездоланою перепорою для руйнівного скепсису.

Історична основа "Слова". Передовсім необхідно мати на увазі, що автор прославляє князів, які вийшли в похід "за землю Руськую"; що Ігор Святославович поставлений поряд зі "старим Володимиром", київським князем, як *рівнолеглий*; що Руській землі без Ігоря — як тілові без голови. Саме ці факти (лише вони!) лежать в основі доказів, які підтверджують автентичність "Слова".

Спробуємо розібратися. Як справедливо зазначив у своїй час Б. Рибаків, у XII ст. у Києва було два напрями боротьби — половецький степ і Володимирсько-Суздальське князівство. Із часів Юрія Долгорукого північні князі спрямовували всі свої військові сили на підкорення Києва, використовуючи для цієї мети прикордонне Переяславське князівство, свою родову отчину. У боротьбі за Київ Долгорукий разом із сином Глібом приводив на Русь усю половецьку орду дванадцять разів, спустошуючи все на своєму шляху.

Цю політику успадкували і його сини Андрій та Всеволод, ведучи боротьбу вже проти Києва і Русі. У 80-х роках така небезпека нависла над Сіверщиною.

Тут події розвивалися за тим сценарієм, про який писав Б. Рибаків.

поставився переяславцям за пограбування своєї землі — взяв місто Глібів і пішов у половецький степ. У цей час Святослав Київський підстраховував Ігоря в Корачеві, на кордоні з Суздадем-Хиновією, а Ярослав у Чернігові підстраховував його з боку Переяслава. Отож, Ігор мав повну підтримку Олеговичів і міг сподіватися на успіх.

Однак йому довелося зустрітися з об'єднаними силами половців, які готувалися до вторгнення в Русь. У "Слові" ця ситуація передана в поетичному образі сонячного затемнення, яке, однак, не має ніякого стосунку до реального походу. Адже сіверські князі зазнали поразки 28 квітня, а затемнення відбулося 1 травня 1185 року. Цей факт знаходимо в Татіщеві: про нього писали В. Капніст та І. Огієнко. Сонячне затемнення показано у "Слові" перед походом: воно покликано й організувало Ігоря в похід. Пояснюючи намір Ігоря, М. Грушевський ще в 1923 р. писав, що, з погляду сіверського князя, краще смерть у бою, аніж полон удома після несподіваного вторгнення ворога.

Події 1185 року згуртували Олеговичів, як ніколи раніше, консолідували всі військові сили руських кня-

Всеволода Суздальського і передав йому Переяслав руський як спадкову отчину (1196 р.). Русь опинилася в лещатах ворожих сил, і половці — союзники Суздаль — безборонно підходили до самого Києва.

У 1198 році Ігор Святославович став великим чернігівським князем, старшиною Олеговичів, співправителем Рюрика в Києві. Ігумен Моейсей Видубицький склав їхній спільний великокнязівський літопис, який дійшов до нашого часу в Іпатівському списку. Тоді ж, 1198 року, виникло і "Слово о полку Ігоревім", яке було своєчасною реакцією на всі ці складні суспільно-політичні процеси, стало в обороні Русі, колишньої метрополії, від агресивних сусідів. На думку автора, лише Ігор Святославович міг врятувати Русь від нової руйнації, очоливши руську державу.

В. Ходасевич писав, що людський героїзм Ігоря "весь час стійко мотивується його політичною місією". І коли автор проголошує, що князь Ігор потрібен Русі, як голова тілу, то він має на увазі якраз політичну місію — ствердити єдність князів і захистити Русь від зовнішніх ворогів. Така характеристика Ігоря у "Слові" могла ви-

Висновки. Детальний аналіз історичної інформації "Слова" в контексті його доби й у зв'язку з літературними джерелами XII століття підтверджує його автентичність як стародавньої (руської) пам'ятки 1198 року.

Після розпаду Київської імперії Руська земля, колишня метрополія, консолідувалася як однокітні державне утворення Української Русі й зуміла захистити себе в протистоянні з колишніми колоніями, зокрема з фінськими племенами (Хиновією) Володимирсько-Суздальської землі та їхніми союзниками-половцями. І "Слово о полку Ігоревім" стало в обороні української держави відтоді назавжди.

Усі наступні віки українці, як і князь Ігор у 1185 р., виходили на зустріч небезпеці, щоб захистити рідну землю від нападників. І в цьому подвиг Ігоря безсмертний.

Іван Франко писав у циклі "На старі теми":

*Вирядім ми слово до походу
Не в степи куманські безкозачні,
А в таємні глибини серденчі,
Де кують будучину народу.*

● **Борис ЯЦЕНКО,**
м. Київ

КНИЖКА НА ПОМІЧ

Без сумніву, це таки аксіома: покоління наших дітей уже зовсім інше, ніж наше, а покоління внуків — інше тим паче (щодо плюсів і мінусів у цих порівняннях — то тема окремої розмови).

Дитячі книжки, які адресувалися нашому поколінню (50—60-х), суворо контролювані всілякими цензурними комітетами, — сприймаються тепер нашими внуками часто-густо як анахронізм.

Із нами, дітьми, ніхто ніколи не говорив про речі нематеріалізовані, поняття “душа” взагалі було під великим запитанням — воно шкодило формуванню ідейно насаженого цілеспрямованого комуніста-патріота, а слово “Бог” і писалося з малої літери, й у контексті радянських реалій означало щось далеке, абстрактно-казкове, що до славної соціалістичної дійсності в жодному випадку не мало аніякісного стосунку і за значимістю в щоденні навіть у підметки не годилося, скажімо, його партійної величності генеральному секретареві...

Звідки було мені тоді збагнути такі тонкощі, які не давали спати партійним босам: кожна віруюча людина — то вже потенційний опозиціонер до тоталітарної влади?

Хоча й був тоді лише Московський патріархат. На протидію сьогоднішньому дню, коли віруючі цього патріархату, хоч і заявляють про свою аполітичність (що, як на мене, не є великим добром), та волею-неволею стоять на антиукраїнських позиціях, бо, нібито рятуючи душу від гріха, водночас заробляють гріх, зраджуючи рідну землю і служачи українофобам. Але це так, до слова.

Церква була низенька, тісна, — коваль, розказували люди, ще в 30-х віддав під неї пів своєї хати, бо справжню церкву — велику кам'яну — влада взяла під клуб.

Особливо мене колошкало таємниче бамкання в релігійні свята дзвона, — ним служили обіддя від машинного колеса, — аж нарешті у випускному класі (8-му) я зневажила всі заборони й приписи й таки пішла на всенічну службу на Різдво, хоч і знала, що в школі за це будуть ой непереливки.

Нинішня лібералізація нашого суспільства, зірвавши шори з усіх учорашніх таємниць, зруйнувавши всі табу, водночас зігнувала й моральні гальма, що мали позитивну роль в утриманні традиції, — і таким чином відкрила шляхи вседозволеності.

Не вдаючись у деталі, зазначу лиш одне: наші чада-внуки тепер знають “усе”. Внучка, якій не було ще й 6 років, якось запитала мене: “Бабусю, а щоб Вухаська народила кошеня, їй треба чоловіка?” — “Якого чоловіка?” — від несподіванки розгублено вилуплюю на неї очі. “Ну, чоловіка-кота”, — ніяковіє мала.

А ще якогось дня, серйозно дивлячись на мене, питає: “Бабусю, а на якому плечі у вас ангел сидить?” — “Ангел? Сидить?” — заскочено перепитую. А внучка тумачить: “Марійчина бабуса сказала, що у нас у кожного є ангел, і він сидить на плечі, і в садочок із нами ходить, і спить із нами в ліжечку... Уявляєте?... А Бог усе про нас знає”...

Ця спонтанна катехизація запала дитяті в душу, і згодом я була свідком того, як дівчатка

між собою щось не помирили, і дитя повчально казало своїм подрузі, котра заховала іграшку: “Ти чого обманюєш? Бог усе бачить...”

Поки наша церква переживає не найлегші часи, поки ростуть і формуються (сподіваємося!) священники, які обстоюватимуть не лише церковно-службові канони та обряди, а й дбатимуть про виховання пастви не стільки в плані безконечного терпіння й усепопрошення (ой уже дотерпілися-допрощалися — скоро забудемо, або допоможуть забути, хто на українській землі господар), скільки в усвідомленні — за прикладом капеланів УПА — свого права на рідну

ІЗ ЧИСТОЮ ДУШЕЮ

землю, даного Господом, як і кожному гідному народові, не обов'язково обраному; та в осягненні вікової відповідальності перед Ним за цю землю і все, що на ній діється (“ї взяти все, що нам належить”, — пророчо сказала Олена Теліга), — приходить на поміч книжка.

Їх, на превеликий жаль, поки що не багато. Цю, про яку хочу говорити, ошатну, світлу, якусь урочисто-святкову, випустило видавництво “Лелека” в 2003 р. І зветься книжка Г. Кирпи “Ну й гарно все придумав Бог” (підзаголовок — “Вірші для двох, а двоє ті: дитина й Бог”).

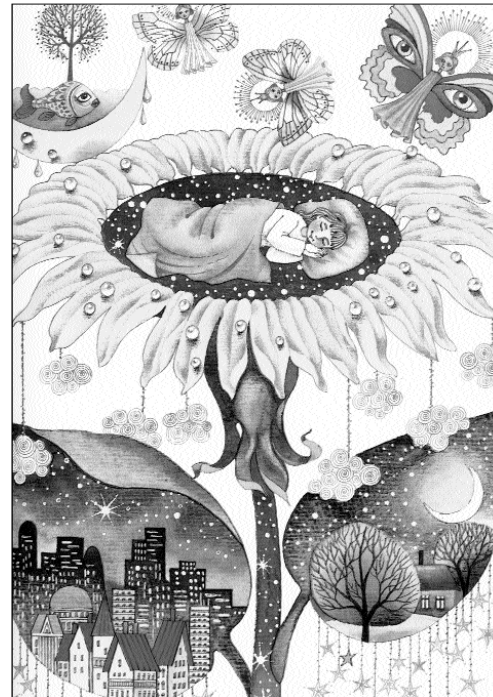
Про такі видання, погортавши їх, захоплено вигукую: “Диво!..” Бо, зрештою, справді важко сказати, що в книжці довшеніше — текст чи оформлення. Найшвидше, це той унікальний взаємодоповнюючий дует талановитих авторів, який справді поєднало Небо. І вже дарма запитувати, кому пощастило більше, — художниці Вікторії Ковальчук, що зустріла поетесу Галину Кирпу, чи навпаки. Просто тепер ці вірші важко уявити без цих ілюстрацій.

Модерна архітектоніка видання передбачила на звороті обкладинки фото обох авторок і цим по-доброму одомашнила книжку, зняла отой давній бар'єр безособистості в спілкуванні автора й читача. Там-таки вміщені й міні-рецензії: Наталі Дзюбишиної-Мельник — про вірші, а

Яреми Гояна — про художнє оформлення, і я цілком погоджуюся з ними.

Від себе додам: ілюстрації В. Ковальчук — поліфонічно-магічні, вони стверджують: навіть у найменшій часточці нашого великого світу є свій світ — самодостатній і вразливий, тож бережімо його.

Щодо віршів Галини Кирпи, то це, здається, перша спроба в нашій дитячій літературі так цілісно й делікатно поговорити з дитиною про досить складні речі — душу, Бога, вічність, смерть. Авторка відважилась і вибрала довірливий тон, інтимну, щирі інтонацію — і це її ус-

пів, бо знайти золоту середину між фальшивим сюсюканням і холодним менторством таки не просто. Та ще й не збитися на банальності, якими такі багаті наші книжки для дітей, — і водночас завоювати довіру дитини.

Невдячна справа — аналізувати таку поезію, — її треба читати. До української дитини книжка ЗАГОВОРИЛА. Отже, цілина чекає плуга й зерна. Слово поетеси не тільки зміцнює дитячу душу, даючи їй світлі й надійні орієнтири, а й захищає, утримує, унаочнює сакральність Слова, яке так розхитують урагани цивілізації і яке стоїть над прірвою тяжких та, здається, незворотних трансформацій, про що недавно сказав академік Іван Дзюба, вже не так застерігаючи, як просто констатуючи.

А це видання, гадаю, — той факт, який схвилював чи ще схвилює багатьох. Книжка цілком заслуговує стати “Книжкою року”, а ми, широкий загал, який іще вірить в Україну й турбується про наступні покоління, аби росли не жорстокими користюлюбцями та байдужими перекінчиками, а такі українцями-патріотами, вже дякуємо й видавництву “Лелека”, і Галині Кирпі та Вікторії Ковальчук за радість спілкування із Красою.

● Наталка ПОКЛАД

ШКІЛЬНА СЦЕНА

РОЗВАГИ НА ДУМЦІ

У тернопільському видавництві “Підручники й посібники” вийшла книжка сценічних мініатюр для старшокласників “Книжки в сумці, а розваги на думці”. Художнє оформлення книжки здійснив Антон Костенко. Авторка Богдана Дерій — просвітянка, лауреат премії ім. Іванни Блажевич за твори для дітей. Уродинний педагогічний хист (хоча за фахом — медик) та вже яскраво заявлений письменницький талант дали можливість пані Богдані створити гарний букет із 20 сценічних мініатюр для дітей старшого шкільного віку.

Дві з них присвячені Дню знань: “Мудрість хитрості — не сестра” та “Баба-Яга у школі”. “Дарунок” учить самостійно приймати розумне рішення, проявляти увагу до батьків, “Козацькі забави” зацікавляють організаторів змагань між хлопцями-старшокласниками. Шість мініатюр присвячені книзі й творчості письменників: “Книга-мати” (про бережливе ставлення до книги), “Скарб” (за мотивами книги Дмитра Чуба “Живий Шевченко”), “Дивний сон” (до Шевченківських днів), “На шлях я вийшла ранньою весною” (до святкування роковин Лесі Українки), “Галицький дзвонар” (до урочин Івана Франка) та “В одну громаду скуті” (за книгою Романа Горака “Тричі мені являлася любов”).

Як для дорослих, так і для старшокласників цікавими будуть мініатюри “Книжки в сумці, а хлопці на думці”, “Дивлюся в книгу, а бачу... дівчину” та “Табличка ділення”. І, звичайно, мініатюра для випускного вечора “Шкільними стежками”, яка залишає місце організаторам для фантазії, а випускникам — для спогадів і польоту думок та мрій.

Усі сценічні мініатюри чи п'єси — короткі, легкі для сприймання, для постановки, не потребують складних і громіздких декорацій. Їх можна розігравати як у класі, так і на сцені та просто під час різноманітних заходів перед публікою: учнями та дорослими.

Віритись, що з подорожешанням дочки Марійки, яка є натхненницею для пані Богдани Дерій, із-під пера авторки вийдуть у світ нові книги, спрямовані на виховання з дитячих та юнацьких літ свідомі громадян України в дусі високої християнської моралі, любові до всього українського.

● Ярослава ПАВЛІВ, м. Тернопіль

СВІТОВИЙ БЕСТСЕЛЕР

У посольстві Фінляндії відбулася прес-конференція з нагоди виходу в світ українською мовою першої книги серії “Країна Мумі-тролів” — світового бестселера “найзнаменитішої казкарки Фінляндії Туве Янсон про кумедних мумі-тролів та інших істоток, що населяють Долину Мумі”.

Книга вийшла у львівському “Видавництві Старого Лева” (видавець — Юрій Чопик), переклад зі шведської здійснила Наталя Іваничук, редактор — Мар'яна Савка, ілюстрації — Туве Янсон. З дев'яти повістей Туве Янсон до першої книги увійшли три: “Маленькі тролі і велика повінь”, “Комета прилітає” та “Капелюх чарівника”.

ВИКЛИК ГАРРІ ПОТТЕРУ

Є такі діти, які досі з невідомих мені причин люблять багато читати. Їх мало, а з часом, підозрюю, буде ще менше.

Цих юних “читайликів” іноді можна надбати в малолюдних дитячих бібліотеках, де вони терпляче вишукують іще непрочитані книжки, яких теж мало і яких із часом, підозрюю, буде ще менше.

Є такі діти, які за один день і півночі читають нову книгу про Гаррі Поттера чи Таню Гротер, а потім кілька місяців живуть в очікуванні книги наступної. Таких дітей більше. Вони тягнуть з інтернету російські піратські версії продовження “поттеріади” й нишком поглинають сторінка за сторінкою в школі на перервах між уроками.

Усі вони мріють бути схожими на свого героя і багатьом це легко вдається аж до найдрібніших дета-

лей зовнішності. Щоб стати важним та успішним чарівником Гаррі, треба вчитися не мислити, а літати на мітлі.

І нарешті — є такі діти, які тільки вміють читати, а також писати, бо цього ще, слава Богу, вчать у початкових класах. Таких дітей найбільше, і найчастіше їх можна зустріти в клубах із комп'ютерними іграми.

Вони спілкуються sms-ками, у них монітори замість очей, а CD-ROMи замість серця. Їм не говори про мумі-тролів, бо у віртуальній реальності вони щодня пристрілюють по кількі сотень рухливих чоловічків і зі спокійною совістю ввечері вкладаються спати.

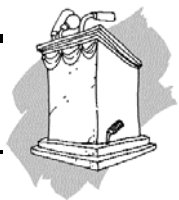
Але про мумі-тролів усе одно доводиться говорити. Я думаю, що й вони, і Вінні-Пух, і гобіти, й Аліса, й тореадори з Васюківки, і ще без-

ліч інших книжкових героїв, які творять повноцінне дитинство повноцінної людини, мусять повернути собі втрачену територію існування у свідомості сучасної української дитини. Яка б ця дитина не була. І нехай повернення відбувається хоча б за кошти іноземної держави, Фінляндії, наприклад, якщо власний зараз, як мінімум, не до книгодрукування.

Я щиро шкодую, що в проміжку від першого перекладу книги Туве Янсон у 70-х до другого перекладу, про який ідеться, я встигла минути дитинство і стати дорослою, так і не побувавши в країні мумі-тролів.

Мені залишається хіба що легка ностальгія та бажання народити свою дитину, щоб отримати легальне право разом із нею вже дорослій туди проскочити. А ця країна справді дивовижна.

● Тетяна МАЛЯРЧУК

ПАРЛАМЕНТ

Промова В. Литвина, що відкривала шосту сесію четвертого скликання Верховної Ради, була щедрою на месиджі Банковій, ЗМІ та опозиції. Спікер був несподівано радикальним і позбавленим оптимізму стосовно безконфліктного перебігу сесії.

Не в останню чергу й тому, що «поглиблюється криза між владою і людьми; це ілюзія, що влада впливає на суспільні настрої», маємо «розконсолідованість українського суспільства». Поки сама «Україна залишається полігоном для відпрацювання технологій демократизації політичного режиму». Тому завданням парламенту залишається «максимально сприяти стабільності в державі у період виборів», які мають відбуватися в «демократичному руслі». Спікер привселюдно обурився «відкритому втручання деяких представників влади у виборчий процес. Штучна демонстрація прихильності до того чи іншого кандидата, яка в більшості випадків цим обмежується, підриває авторитет і без того малопопулярної української влади. Не кажу вже про те, що це дуже шкодить кандидатам на президентство». Більш ніж прозорий натяк на добровільно-вимушену підтримку шефа президентської адміністрації іншого Віктора — Януковича. Тому й відсутні рівні умови доступу до електронних ЗМІ для інших кандидатів; це — «зухвале нехтування конституційними положеннями». Однак, у кінцевому рахунку, від такого стану справ виграє лідер правої опозиції:

— Поділ носіїв інформації на заклятих ворогів і своїх у дошку праведних речників став хибною наріжною аксіомою не лише місцевих теле-радіокомпаній, а й загальнонаціональних каналів. У всі часи будь-яке інформаційне кілерство підносило на недосяжну висоту того лідера, якому було від-

...І В ДЕПУТАТІВ ГОЛОВНЕ ГОЛОСУВАННЯ — 31 ЖОВТНЯ

Ранкові «пробки» по вулиці Грушевського, багато припаркованих авто з дипломатичними номерами, натовп мітингуючих, а в самому будинку під куполом — аж чотири міліцейські кордони для журналістів замість звичних двох. Такі прикмети осіннього сезону в парламенті, якому разом із рештою громадян теж доведеться збирати політичний урожай 31 жовтня. Однак саме Верховна Рада стане епіцентром передвиборних пристрастей.

мовлено у праві спілкування з народом. Така постань отримувала багатомільйонну підтримку і співчуття від людей.

Що, безперечно, викличе протидію влади. Тому «ми зобов'язані зробити все, щоб не були витоптані легітимні механізми зміни влади, бо цим буде вистелено шлях до перевороту». Інакше «вибори без вибору» обернуться «ганьбою для країни», в якій уже зараз «усе більше дається взнаки відсутність суспільного контролю. Особливо з огляду на те, що Президент визначально впливає на кадрову політику та безпосередньо контролює силові структури». Тим часом «спроби переламати до коліна Верховну Раду, «простимулювати» чи прошантажувати народних депутатів можуть обернутися лише протистоянням та суспільним збуренням».

Але не виборами єдиними житимуть восени депутати. Їм потрібно буде визначитися з приводу подальшого перебування українського контингенту в Іраку та конституційної реформи. Для цього чекають виступу Прем'єра Януковича, що має викласти позицію іракського уряду. Відтак, як повідомив лідер УНП Юрій Костенко («Наша Україна») «будемо вирішувати, які національні інтереси сьогодні має Україна. Якщо їх немає, то немає сенсу тримати там наші війська».

Народний депутат Павло Мовчан («Наша Україна») вважає, що візит Прем'єра до Іраку мав на меті «схилити західні держави до нейтрального ставлення до себе, це — звичайний піар. Зрозуміло, тут не доводиться сподіватися на бажану для Януковича кількість голосів депутатів під час голосування».

Урешті, жодних переговорів між собою з приводу голосування фракції ще не вели. Так само відсутній остаточний варіант конституційної реформи, який винесять на голосування у сесійну залу.

— Багато залежить від того, як домовляться Медведчук і Мороз, — говорить Юрій Костенко. — По-друге, команда Януковича впевнена, що він виграє, тож немає сенсу ділитися повноваженнями з Верховною Радою. Тому в середовищі більшості зараз, напевне, переоцінюють свої позиції з приводу майбутнього голосування. Наша позиція незмінна — ми не будемо брати участі в голосуванні за цю реформу.

Л. П.

ТРИ МІЛЬЙОНИ — ЗА «ДЕЗУ» ПРО УНП

Українська народна партія звернулася з листом до міністра внутрішніх справ Миколи Білоконя, в якому висунула низку вимог до Міністерства у зв'язку з вибухами на Троєщинському ринку в Києві.

Про це повідомив на прес-конференції в УНІАН заступник голови УНП Антон БУТЕНКО.

У листі, направленому М. Білоконю, містяться такі вимоги: провести прес-конференцію, аналогічну тій, що була проведена заступниками міністра внутрішніх справ 28 серпня, на якій «розповсюдили недостовірну інформацію про причетність членів Української народної партії до організації та здійснення вибухів на Троєщинському ринку, що мали місце 20 серпня».

«Ця інформація не відповідає дійсності, а так званий членський квиток УНП є фальшивим», — підкреслив заступник голови УНП.

Крім того, УНП вимагає, щоб Міністерство внутрішніх справ України на підставі статті 49 Закону «Про інформацію» добровільно здійснило відшкодування УНП 3 млн. грн. для «нейтралізації шкоди, завданої протиправними діями високопосадовців міністерства».

Серед інших вимог УНП — звільнення із займаних посад держслужбовців, причетних до розповсюдження неправдивої інформації, — першого заступника міністра Михайла Корнієнка, заступника міністра, начальника управління МВС у Києві Олександра Міленіна та заступника міністра Петра Опанасенка.

УНП також вимагає від МВС надіслати офіційні звернення-спростування до ЗМІ. А Бутейко зазначив, що його партія, у разі невиконання вимог, готова звернутися до суду, однак спочатку почекає реакції від МВС.

УНІАН

ШОК

Закінчення. Поч. на с. 1

ЦІ ФАТАЛЬНІ РИТОРИЧНІ ПИТАННЯ

Російський президент, як завжди, впевнено позував перед телекамерами. Коли загинили у Беслані нараховували спочатку 7, заодно повідомивши, що всіх заручників звільнено. Далі з'ясувалося, що звільнення — у майбутньому, жертв стало 160, потім — 350, на решті цифра зашкалила за 400. У лікарні, де лежать поранені, телевізійна картинка кілька секунд байдаже демонструвала злиденні стіни місцевого шпиталю і Путіна, що протокольно-офіційно підбадьорював учорашню заручницю. І — ні слова про чеченське походження трагедії в першому офіційному зверненні з приводу, натомість — недолуга спроба прив'язати її до Аль-Каїди. Мовляв, бесланські терористи — громадяни Сирії та Йордану. Ніби й не чули в Кремлі їхніх вимог — вивести з Ічкерії російські війська та надати їй державну незалежність. І ніби не за кремлівською технологією відбувалися квазі-вибори чергового чеченського президента. Вони закінчилися саме напередодні, під акомпанемент переможних реліцій підконтрольних ЗМІ — у Багдаді, себто Грозному, все спокійно, ситуація контролюється. Як саме вона контролюється, громадськість може дізнатися тільки з уст російських журналістів, західним в акредитації відмовляють.

Прикметно, що саме західні джерела першими повідомили про 1300, а не 300 заручників, як говорили з Москви. Однак уже через кілька днів звучала інша фатальна

ПЕРВОМАЙСЬК, «НОРД-ОСТ», БЕСЛАН. ХТО НАСТУПНИЙ?

статистика: загинилих — щонайменше 400, із них більше сотні — діти, поранених — 434, зниклих безвісти — 260. І ще — більше сотні того, що обережно назвали «фрагментами тіл», належність яких доведеться встановлювати з допомогою генетичної експертизи. Хтозна, якими будуть остаточні цифри, коли побачить світ це число газети.

Тепер годі знати, хто ж першим розпочав стрілянину — терористи чи спецназівці? Коли та хто скомадував «на штурм» під заспокійливі обіцянки, що його не буде? Чому пролунали вибухи в спортзалі, й чому для звільнення заручників спецназові потрібно було підірвати стіну школи? Моторошно риторичні запитання російської дійсності з її історичним нехтуванням «людського фактора». Заручники свідчать, що з терористами все ж таки можна було домовитися: вони розмовляли з школярами та їхніми батьками, один навіть згадував про вбиту російськими солдатами 10-річну доньку. Що не завадило, втім, тримати заручників у нелюдських умовах. Угамувати спрагу можна було, тільки напившись власної сечі, а дозвіл подихати в коридорі відносно свіжим повітрям після розпеченого спортзалу сприймався, як розкіш.

На тлі Беслана відійшло на дру-

гий план безкровне звільнення інших заручників, двох французьких журналістів, що потрапили в іракський полон. Безумовний успіх французьких дипломатів, які все ж таки зуміли домовитися, при цьому не погодившись на вимоги викрадачів — дозволити носити ісламські хустки школяркам-мусульманкам. Звичайно, інші умови й масштаби, однак дуже символічний приклад: країна розвинутої демократії продемонструвала, що вміє цінувати життя своїх громадян.

Інше питання — як узагалі могла статися осетинська трагедія? Надто в розпал посилення заходів безпеки після недавнього теракту біля московської станції метро «Ризька» та двох підірваних пасажирських літаків. Яким чином зброя для терористів могла опинитися під підлогою спортзалу, і чому в школі, що розпочинала новий навчальний рік, не було води? Ніхто не перешкодив бандитам потрапити на територію Осетії, а школу в центрі (!) Беслана вони захопили протягом кількох хвилин. Сценарій дуже нагадує події десятирічної давнини в Первомайську, до якого бойовики теж потрапили, майже не криючись, підкупивши працівників ДАІ й охоронців на блокпостах. Тепер, коли йдеться про одну з хрестоматійних росій-

ських бід — погані дороги, мають на увазі й хронічну корумпованість відповідальних за їхню безпеку. Ще — тих, хто не вчиться навіть на настільки страшних власних помилках.

ПІСЛЯ ТРАГЕДІЇ

Як не сумно, ніхто не може гарантувати, що бесланські жертви — останні. Бо сьогодні заручниками можуть почуватися всі мешканці від Москви «до самих до окраїн». І ті, хто широко поділяє кредо свого президента про необхідність «мочити» чеченців, і ті, кого ніколи не цікавили ні політика, ні війна. Тому безвинні середньостатистичні громадяни «ліберальної імперії» й надалі небезпідставно боятимуться літати літаками, їздити в метро чи виряджати дітей до школи. Бо будь-якої миті саме їхні життя можуть виявитися платою за десятиріччя державного терору Росії в Чечні.

Сумнівно, що самі терористи розраховували на успіх своєї кривавої акції. Чеченська нафта на шальках політичних терезів переважає школу в Беслані. Але якби й не було в Чечні жодної нафти, їй навряд чи подарували б незалежність. Інакше державного суверенітету забажала б не одна російська провінція, чого не можуть

дозволити в Кремлі.

Він напевне відреагує черговим закручуванням гайок і зачистками в бунтівній республіці, а «ліцям кавказської національності» вкотре доведеться непереливки. Захід знову зітхне над гримасами російської демократії. Щоправда, західні спостерігачі відзначають певний, якщо тут доречно це слово, прогрес — після субмарини «Курськ» і «Норд-Оста» не було й мови про провини вищого російського чиновництва. Цього разу В. Путін визнав її бодай частково. Так само вперше Росія звернулася до ООН з проханням про підтримку в боротьбі з тероризмом.

Лихо в Беслані має українське відлуння. Четверо загинили школярів, повідомляє УНІАН, — українці, як і двоє вбитих воєнків спецназу, ще п'ятеро дітей етнічних українців — поранені.

Не залишилися осторонь вітчизняні телекілери — програма «Епіцентр» вельми незграбно звинуватила у трохи не блюзнірстві керівника штабу «Нашої України» Р. Безсмертного. За цілком нейтральний, взагалі-то, коментар на тему зовнішньої російської політики. Канал, що «не один» у вічній боротьбі з опозицією, доплюсував до її ганебної історії черговий ляп. Потуги інших політиків знову об'єднатися з Росією залишилися поза увагою ведучого з розумним ситим обличчям в окулярах. Чого можуть коштувати тісні російські обійми в контексті останніх подій, не хочеться навіть припускати.

У Беслані тим часом відкрили новий цвинтар — на старому вже немає місця для нових могил.

Людмила ПУСТЕЛЬНИК

В “Океану Ельзи” — великі зміни. Юрій Хусточка та Дмитро Шуров, які були невід’ємною частиною команди, залишили гурт. У новому складі хлопці встигли дати лише кілька концертів, але вже очевидно, що в “Океані” — все спокійно, не штормить. Про що, й не тільки, розповів лідер Славко ВАКАРЧУК.

— Це правда, що “Океан Ельзи” хочуть запросити на “Євробачення” наступного року?

— Нас уже вісім років хочуть, і не тільки “Євробачення” (сміється — ред.). Насправді, я не знаю, чи зацікавиться нами оргкомітет “Євробачення”, проте точно можу сказати, що ми стаємо дедалі популярнішими в сусідніх країнах, наприклад, у Росії. Буквально кілька днів тому остаточно з’ясувалося, що взимку на нас чекає величезний тур 50-ма містами Росії. До того ж, станеться те, чого ніколи ще не було: ми зіграємо сольні концерти в Москві та Санкт-Петербурзі.

— Ти визнаєш, що в Росії твоя група популярніша, ніж в Україні?

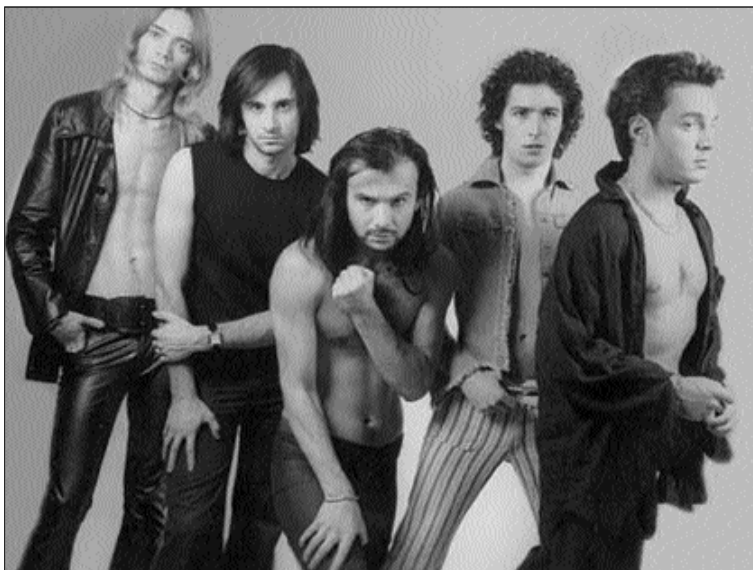
— Важко сказати. Але якщо говорити про якісь маленькі клубні

виступи, то ми бажаніші гості в Москві. А в київських клубах я вже років п’ять не співав. Утім, Росією наша тріумфальна хода не закінчиться. Попереду ще Білорусь, Прибалтика та деякі міста Середньої Азії. Зараз займаємося записом нових пісень, щоб навесні видати на-гора свій новий альбом.

— Зміни в складі групи жодним чином не вплинули на вашу працездатність? Не виникало проблем?

— Насправді до нас прийшли дуже гарні люди. Наш новий клавішник Мілош родом із Сербії, хоча мені чомусь хочеться називати його югославом. На жаль, він дуже симпатичний, і через це маємо проблеми з нашими прихильниками. Крім цього — жодних ускладнень. “Океан Ельзи” — це п’ятеро людей. Так ми собі придумали. Ко-

ГУЧНІ ХВИЛІ НЕ ДУЖЕ ТИХОГО «ОКЕАНУ»

жен — частина колективу. Я радий, що ми знайшли один одного. Усі, хто стоїть на сцені під прапором “Океану Ельзи”, заслуговують на повагу й оплески однаково.

— Як музиканти ви спрацювалися. А суто по-людськи?

— Чув би ти, як Мілош лається російською! У нас немає непорозумінь.

— Усе ж таки, чому ви розійшлися з Хусточкою та Шуровим?

— Чесно кажучи, мені важко коментувати цю ситуацію, і я наряд чи буду колись жартувати з цього приводу. Це — їхнє бажання, і вони втілюють у життя свій проект. Наскільки я розумію, причини суто музичні, принаймні вони так пояснили. Решта учасників “Океану Ельзи” розлучення дуже не хотіли, проте сталося саме так. І, як сказав один гарний співак: show must go on — шоу триває.

— Уже слухав проект, який

записали Юрко з Дмитром?

— Так. І мені їхня музика дуже подобається.

— Свого часу ти написав дипломну з фізики. Як просуваються справи на науковій ниві?

— Усе треба робити якісно й гарно. Музиці я віддаюся на всі сто, і сподіваюся, що в мене добре виходить. А якщо зараз спробую захистити дисертацію, це буде не дуже якісно й гарно. Поки що зовсім не хочу цим займатися. Щоправда, десь у майбутньому спробую знайти на цю справу півроку, аби зробити все на рівні.

— Ти слухаєш академічну музику після втілення в життя акустичного проекту “Тихий Океан”?

— Навряд чи мене можна назвати затятим меломаном, який постійно ходить на концерти класичної музики. У мене мало вільного часу. У студентські часи у Львові я часто ходив до Оперного й фі-

лармонії. Правду кажучи, зовсім не розуміюся на класичній музиці — так само, як і на сучасній. Для мене це не головне. Я звичайний слухач і ціню гарну музику: однаково цікаво слухати Шнітке й Бетховена. Маю вдома не так багато компактів — усього 150 чи 200, з них десять відсотків — класична музика. Деякі мої друзі нагромаджують диски тисячами, вони пам’ятають кожну ноту і знають, хто чим займається сьогодні. Для музиканта, який творить свою музику, не важливо спостерігати за тим, що роблять інші. Для нього важливо бути не-повторним.

— Концерт із симфонічним оркестром відбувся. Не хочеться ще поекспериментувати?

— Дуже люблю екзотичні інструменти, які рідко десь можна почути. Гадаю, їх би було цікаво залучити до запису наших альбомів. Хотілося б попрацювати з хором на десять голосів і детальніше опанувати синтезатор. Виявляється, з ним можна робити такі речі, що дах зриває! Можливо, ми ще заспіваємо... з Надеждою Бабкіною! (сміється — ред.).

Свою точку зору подає Юрій Хусточка:

— Я радий, що ми займаємося музикою, нехай це буде й не “Океан Ельзи”. Ми можемо бувати в таких місцях, де б ніколи не побували, спілкуватися з людьми, яких ніколи й не зустріли б, працюючи на заводі. Життя — це процес, велика дорога. Головне — йти, й не зупинятися. Я не розумію людей, котрі поставили собі за мету народити дітей, посадити дерево й звести будинок. Ну, зробив ти це. А що далі? Життя закінчилося — треба вішатися? Я хочу зробити все!

● **Ігор КРАВЦІВ**

ТРИ ДОРОГИ НА ДВОХ

Дует на сцені, тріо — в сімейному житті. Інсу БРАТУЩИК та Ореста ХОМУ слухачі знають давно, як артистів, що змогли надати нового звучання традиційній естраді. Недавно дует остаточно перебрався зі Львова до столиці. З цього й розпочалося наше спілкування.

— Якби мені сказали десять років тому, що я буду жити в Києві, я б нізащо не повірила. Але ми вже фізично потребували розпрощатися з нашим “рідним домом”, 92-им потягом Львів — Київ та всіма київськими готелями.

Помешкання вибирали довго, і зараз доноу тішить, що школа — у нашому дворі.

— Але у Вашому знайомстві винні Чернівці.

— Позналилися на фестивалі в Польщі. Орест відразу впав мені в око.

— А мені — Інеса.

— Саме на той час Орест працював у “Смерічці”, а я в жіночому естрадному колективі “Мальви”. Так склалося, що майже в один день дівчата пішли в декретні відпустки, і наш колектив розпався. У середу ми всі попрощалися, а в четвер Назарій Яремчук запрошує мене стати солісткою ВІА “Смерічка”. І вже в Чернівцях розпочався наш роман.

— Шлюб брали в Канаді. Нас вінчав священник, який хрестив Інсу.

— Ви часто гастролюєте за кордоном?

— Так, у наших паспортах уже немає місця для віз. Але зараз “ми вже приїхали”, з першого вересня пішли в перший клас. Звичайно, не хочеться, щоб залишилися тільки спогади про Англію, Бельгію, Ні-

мечину, Нову Зеландію, Австралію, США, Канаду та інші країни.

— Запам’яталося, як після концерту підійшла одна жіночка: “Я вам так вдячна! Якби ви знали, як я наплакалася!”

— А в Торонто ми як у Львові. У нас там багато друзів. Одного дня зробили собі відпочинок, вирішили відвідати крамниці, і ми помітили, що за нами весь час ходили молоді люди, а потім вони не витримали, й запитують: “Ви вже втекли з України?” А я їм: “Ні, ні, ми добуваємо!”

— Спогади гарні й фантастичні, але наші серця завжди гріла одна думка, що повертаємося додому. Може, сьогодні це не модно, але ми — патріоти.

— Раніше Ви просто не сходили з екранів телевізорів, а зараз...

— Ми себе завжди почуваємо комфортно і, коли нас не показують, особливо не переймаємося. У цьому році ми трішечки не узгодили з зимою, нам треба було зробити ще декілька підзйомок до триптиха “Свята ніч”, але на той час уже не було снігу. Прем’єра триптиху відбудеться на ці різдвяні свята.

— У цьому році Інеса закінчила славістичний університет, факультет міжнародних відносин. Навіть запропонували викладати.

— Але поки-що утримуюся, ще не виспівала всього потенціалу.

Щоправда, спонсором під час навчання був Орест. Наша сім’я знає і що таке — лише кефір і що таке — ікра ложка. Ми вміємо завжди створювати настрій, підтримувати один одного. Я страшенно співчуваю песимістам: вони живуть в інших кольорових гамах. Треба вміти самому створити свято в житті, помічати зелений листочок, як летить метелик, про що співає пташка. Люди, які цього не помічають, обкрадають своє життя.

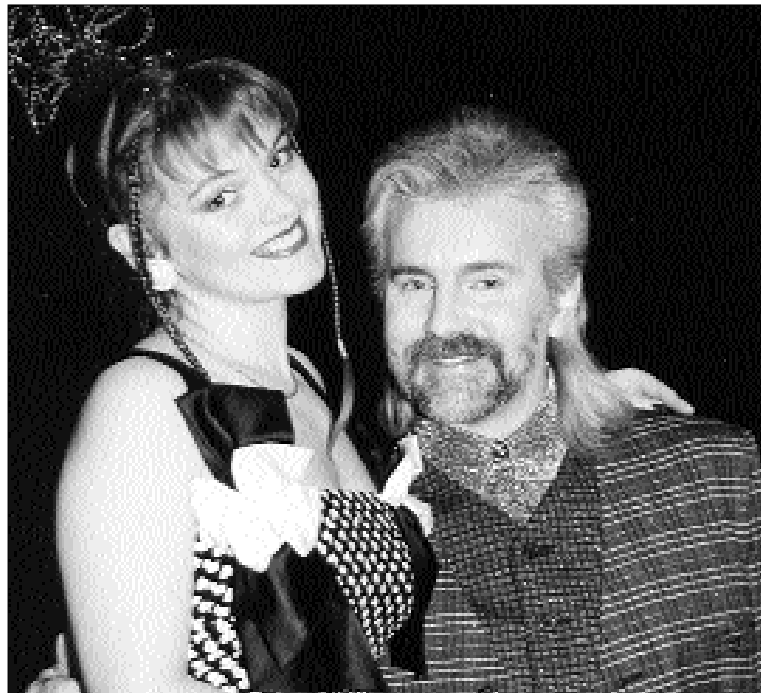
— Наша робота — це велике задоволення. Тиждень без роботи, і... накопичується багато енергетики, яку потрібно просто віддати людям. Ніякі гроші не зможуть замінити того відчуття, що ти потрібен людям.

— Коли Ви відчули, що стали популярними?

— Думаю, що після пісні “Три дороги” — вона звучала скрізь. Не раз доводилося чути, як люди на підпитуку співали цю пісню. Як не смішно, але це — показник. А коли п’яний співак твоєю пісню, ти таки чогось вартий.

— Ви майже ідилічна пара. Чи є проблеми у Вашого дуєту?

— Радше, приємні. В тому, що ми відповідальні батьки й намагаємося вкласти все в нашу донечку Маріанну. Я пишаюся, що ми виховуємо її без нян’ і бабусь. І за кулісами, й на кухні, й на стадіоні ми разом. Маріанна на найвищий бал

склала тест у школі, як кажуть, без жодного блату. Я хвилювалася за неї більше, ніж на сольному концерті.

— Наша доня — пластична дівчинка, ми б хотіли, щоб вона займалася в школі Вірського.

— А як щодо співу?

— Друзі сміються, що у двох заслужених — народна артистка. Коли їй було три роки, у неї взяли перше інтерв’ю. Вона всім побажала щастя й здоров’я. У Палаці “Україна” був концерт, ми її взяли з собою, прозвучав третій дзвінок, усі налаштувалися, в залі тиша, а Маріанна на весь голос як вигукне: “Кучма!” Вона впізнала Президента.

Нас часто вітають із другою дити-

ною. Повідомляємо, що у нас одна донечка, на другу ще не наспівали.

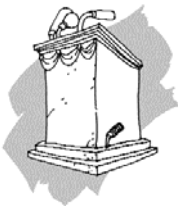
— Інесо, як тобі вдається мати такий юний вигляд?

— Яюсь одна дівчинка запитала “секрет моєї молодості”, каже: “Я пам’ятаю, що десять років тому Ви були, як сьогодні”. А я їй кажу, що в мене чоловік великий, і я його боюся, він мене в холодильник заганяє.

Звичайно, це — жарт. Найбільше щастя для нашої сім’ї — коли ми разом, ніколи не зраджуємо одне одного.

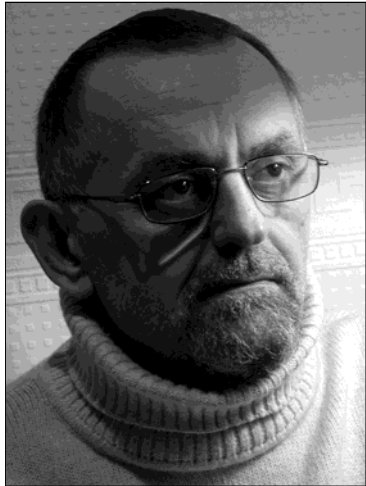
Я дуже щаслива, що в мене практичний чоловік, він оберігає сім’ю від стресів.

● **Алла ЗАГИНАЙКО**

РОСІЙСЬКИЙ ТА ІНШІ ЧИННИКИ НАШИХ ВИБОРІВ

ПЕРЕГОНИ

Президент Кучма залишається повноцінним політичним гравцем після 31 жовтня. Незалежно від прізвища Віктора, який виграє вибори. Тому, що вони відбуватимуться не за грузинським чи іншим сценарієм, а, як не банально, саме за українським. Про його головні й другорядні ролі ми розмовляли з шеф-редактором журналу "Політична дука" Володимиром ПОЛОХАЛОМ.

— У чому родзинка нашого сценарію?

— Вибори відбуваються в умовах напівавторитарного політичного режиму, апріорі вони не можуть бути чесними й демократичними. Ступінь демократичності й справедливості залежатиме від того, наскільки опозиція виявиться спроможною організувати зараз і під час голосування протидію можливим фальсифікаціям і тиску на виборців. Наскільки Захід реально, а не декларативно буде зацікавлений у прозорості процесу; нарешті, наскільки далеко зможе зайти влада, ризикуючи власним іміджем і ймовірними політичними наслідками, у використанні адмінресурсу й спецоперацій щодо В. Ющенка.

Сьогодні й Президент, і його оточення практично не вживають слова "демократія", більше того, керівні еліти формують у громадській думці агресію й алергію щодо демократичних цінностей. Створюється не стільки антизахідна, скільки антидемократична атмосфера, і це робиться свідомо. Пре-

зидент чітко сказав у своєму виступі до Дня Незалежності: не треба міряти всіх на демократичний аршин. Іншими словами — це задекларована відмова від демократичного виміру виборчої кампанії. Ще на початку року Л. Кучма заявив, що вона буде найбруднішою. Дискредитація владою демократичних стандартів в очах громадян — чи не найприкметніша ознака цієї виборчої кампанії. Раніше Президент застосовував демократичну риторичку, сьогодні "демократичний аршин" відкидається як світоглядний елемент в оцінці того, наскільки українські вибори корегуються з тими, що відбуваються в демократичних країнах. Для Президента і влади зразком сьогодні є Росія, її практика, що застосовувалася під час думських виборів, і цьогогорічних президентських. Також — вибори в Білорусі та середньоазійських республіках. Влава розглядає ці вибори як незручний механізм, якого не вдалося позбутися з допомогою політичної реформи, згідно з якою президента обирає парламент.

— Реформу можна вважати остаточно битою картою? Чи, можливо, Верховну Раду ще змусять звести нанівець президентську посаду?

— Політична реформа сьогодні — це той антураж, який уже не означає перебіг політичного процесу. Ставки вже зроблено, влада поставила на Януковича, хоч підтримує його без особливого ентузіазму. Насамперед, ставка робиться на російський чинник. Про нього багато говорять в Україні, недооцінюючи величезного ресурсу впливу, яким володіє Путін. Це визначається на рівні режимів — російський солідаризується з таким же в Україні. Для Росії наші вибори є основним зовнішньополітичним пріоритетом, — з їхньою допомогою розраховують утвердити існуючий політичний режим.

— Як результати голосування можуть позначитися на реальних повноваженнях Л. Кучми?

— На той час, швидше за все, він залишатиметься неформальним лідером. В Україні ролі, які виконують політики, визначаються не стільки статусом, скільки стосунками "патрон—клієнт". Зрозуміло, що Янукович не може перемогти

без підтримки Путіна, — два президенти намагаються привести до влади третього. Кучма, залишивши посаду, може очолити той клан, який називається дніпропетровським. Якщо раніше говорили про клани Януковича—Ахметова чи Медведчука—Суркіса, то сьогодні модифікується клан Кучма—Пінчук. Клановий вплив зберігається і в разі перемоги Ющенка.

Тому й говоримо про збереження кланово-олігархічного режиму як основної мети Кучми. Він має величезний ресурс дії на виховану ним же бюрократію і наближений до Президента бізнес і зможе його використовувати незалежно від того, хто стане переможцем виборів — чи Янукович, чи Ющенко. У тому числі, й завдяки своїй новій ролі на чолі згаданого клану.

— Якщо йдеться про ріст рейтингу Януковича — які його справжні складові? Звичайно, не йдеться про титанічні зусилля штатних соціологів.

— Є межа росту. Янукович усвідомлюється громадянами, як спадкоємець Кучми. Його рейтинг — надзвичайно низький. Кучма є тягарем на ногах Януковича, який не дозволяє йому збільшити свій ресурс. Сьогоднішній рейтинг Януковича — майже максимальний, він досяг стелі. До 100—150 %, як кажуть наближені до Прем'єр-міністра соціологи, він не доросте. Якщо скласти до купи відсотки, набрані на минулих виборах партійного блоку "За єдину Україну", плюс СДПУ(о), плюс "Жінки за майбутнє", — це і є рейтинг Януковича. Він же — рейтинг влади. А він має межу. Максимум, чого може досягти Янукович — це 35 %.

— А можливості рейтингу в іншого Віктора?

— Ющенко це має шанс. Є електорат Мороза, який після першого туру, швидше за все, підтримає Ющенка. Суперечливе питання щодо електорату Симоненка, про який кажуть, що він має підтримати Януковича. Це не факт. Усе ж таки це — протестний електорат, який проти влади.

Потенціал мобілізації електорату в Ющенка значно більший, ніж у Януковича. Врешті, треба врахувати й те, що в опитуваннях щиро відповідають зовсім не всі — через певні фобії. Маю підстави говорити, що рейтинг Ющенка вищий, ніж

повідомляють соціологічні опитування. Аналогічно було з СПУ і БЮТ на минулих парламентських виборах. Реальний розрив у рейтингах обох Вікторів сьогодні — 10 %.

— Наскільки сьогоднішній виборець піддається маніпулятивним технікам?

— Маніпулятивні техніки у вересні—жовтні можуть діяти в межах 20 % електорату. Адже питома вага виборців, що піддаються маніпуляціям, зменшилася протягом останніх п'яти років. Потенційно цими людьми можна маніпулювати, але це не означає, що вони будуть зманіпульовані.

Підкуп за рахунок підвищення пенсій і зарплат може мати свій ефект. Але знову ж таки — не безмежний. Якщо порівнювати українського й російського виборця, то перший набагато менше піддається маніпуляціям. У Росії їй підвладна майже половина виборців, в Україні — кожен четвертий. Але повторюю, це не означає, що дані техніки такі спрацюють.

— Яким може бути відлуння терактів у Росії на українських виборах?

— З боку влади риси кампанії визначають не цивільні політтехнологи, а ті, що працюють у спецслужбах. Цивільні тут — лише підручні представників силових структур. Наскільки це ефективно? Навіть якщо припустити, що троещинська історія є спецоперацією, то вона мала ефект бумеранга: 99 % громадян не повірили, що Ющенко причетний до тих подій, як не намагається переконати в цьому влада.

Але особливість така — в Росії сьогодні домінують політтехнології, що були випробувані протягом багатьох років функціонування російських спецслужб. Починаючи з "охоронного відділення" ще за царя і продовжуючи часами Сталіна, відтак Андропова та Крючкова. Це моє припущення, але це — очевидно, що керівники українських спецслужб беруть участь у розробці політтехнологій. Російські політтехнологи з відомими прізвищами, які працюють у нас, — це прикриття політтехнологів без прізвищ, які не афішують своєї діяльності. Наявність у нашої кампанії технічних кандидатів теж, як на мене, пов'язана зі спецслужбами.

• Людмила ПУСТЕЛЬНИК

СУДНИЙ ДЕНЬ

СПАЛЕНИЙ ГАРАЖ ЯК «ЯГІДКИ» «НАРЦИСА»

Судова тяганина навколо книги про життєвий шлях шефа АП В. Медведчука набула продовження. Автор "Нарциса" Дмитро Чобіт оскаржив рішення Печерського районного суду міста Київ в Апеляційному суді, але й тут справу вирішили на користь Медведчука.

Розбіжності між рішеннями обох судів: Апеляційний вніс зміни лише в частині визначення суми компенсації моральної шкоди, оплати послуг адвоката та суми державного мита, стягненого на користь держави. Усі інші апеляційні скарги та вимоги відповідачів відхилено. При цьому практично без змін залишено рішення Печерського районного суду, за яким 79 повних і 2 неповні епізоди з 99-ти, що були оскаржені Медведчуком, суд визнав такими, що не відповідають дійсності. Хоча на деякі з цих епізодів було подано десятки підтверджень. Їх ігнорування свідчить про неповноту судового розслідування, необ'єктивність та незаконність розгляду справи. Тому Д. Чобіт розглядає дії суддів як виконання політичного замовлення. Адже, як зазначив автор книги, не було надано жодної оцінки жодному з наведених доказів.

Адвокат Дмитра Чобота Семен Островський, у свою чергу, наголосив, що під час розгляду справи та поза судовою залогом зафіксовано низку порушень закону. У залі засідань Апеляційного суду представникам Чобота фактично не було надано слова. Протягом розгляду справи було пограбовано офіс Островського, а в Бродях — спалено гараж автора книги й друкарню, в якій друкувався "Нарцис". Злочинці не були притягнені до відповідальності, хоча слідство й проводилося. Урешті-решт, на скаргу Чобота від Генеральної прокуратури надійшла відповідь про те, що слідчі Бродівського відділення міліції не провели необхідних слідчих дій, за що будуть притягнені до відповідальності. Хоча під час підпалу гаража зловмисники викрали в охоронців мобільний телефон, за яким можна було легко виявити винних і вийти на замовників. Крім того, з автомобіля були викрадені широкі позитивні плівки, які можна проявити тільки в одній столичній лабораторії. За умови контролю над єдиним місцем проявлення таких плівок можна було виявити злочинців. Але ніхто не поспішає цього робити.

• Богдан ГДАЛЬ

VIP

Посол Речі Посполитої Марек ЖУЛКОВСЬКИЙ про:

Наші вибори

— Польщу цікавить передвиборна кампанія і програми кандидатів у президенти України. У їхніх програмах та виступах ми час від часу знаходимо відповіді, час від часу — ні. Якою буде програма вже як президента конкретного кандидата в енергетичній політиці, реструктуризації, приватизації, відкритті української економіки на світові ринки, темп, у якому Україна буде відкривати свою економіку на світовий ринок. Але немає навіть мови про нашу підтримку того чи іншого кандидата. Лише країни, які самостійно обирають свою владу, мають шанс на економічний і політичний успіх у цій частині Європи.

Стосунки з ЄС

— Вступ Польщі до Євросоюзу

ПОЛЬЩІ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКИЙ ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ

не змінив позитивних тенденцій у торговельних оборотах Польщі та України. Динаміка зростання як українського імпорту до Польщі, так і польського експорту в Україну залишається стабільно високою. Лише польський експорт в Україну за 6 місяців цього року зріс більш як на 30 %, порівняно з відповідним періодом минулого року.

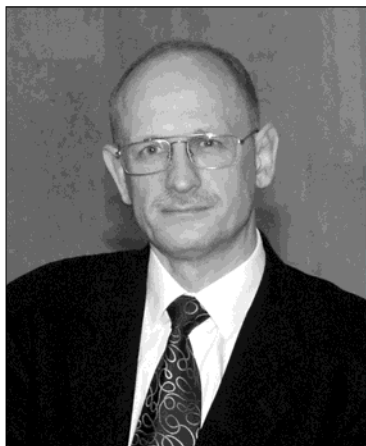
Разом із тим для нас є найгіршим український скептицизм. Коли європейський горизонт наблизився, багато українських коментаторів говорять, що він віддалився. Та для нас дуже важливо, щоб в Україні після розширення Євросоюзу не створювався міф, що це розширення ставить край діям України щодо вступу до ЄС.

Розширення дає шанс Україні.

Однак питання оцінки політичного елітою України євроінтеграційних процесів має багато як політичних, так і психологічних нюансів.

Нафтогін "Одеса—Броди"

— Для нас стало розчаруванням рішення України про тимчасове реверсне використання нафтопроводу "Одеса—Броди" — воно не відповідає нашим домовленостям. Питання нафтопроводу залишається постійним предметом консультацій урядів наших країн. Зокрема польська сторона намагається з'ясувати, коли і на яких умовах можливе повернення до прямого використання нафтопроводу. Звичайно, нас також цікавить текст угоди між Україною та Росією про транзит нафти на 15

років, підписаний у Сочі 18 серпня.

Про Росію та ЄЄП

— Польща, як і інші країни Єв-

ропейського Союзу, зацікавлена в дуже ефективних та інтенсивних відносинах України з Росією. Україна має необхідний для співробітництва з Росією потенціал та економічні зв'язки. Водночас дуже важливо, щоб відносини України з Росією ніяк не блокували відносини України з Європою.

Про наміри польської та української опозиції вивести війська з Іраку

— Ці заяви мають політичний характер і в Польщі, й в Україні. Польські війська залишатимуться в Іраку, згідно з мандатом ООН. Про скорочення польських військ у цій країні можна буде вести мову після 31 січня наступного року, тобто після парламентських виборів в Іраку. Цього ж року жодних скорочень проводити не будемо.

• Л. П.

Справжніми героями багатьох робіт є хмари, у фантастично гадливих обрисах яких, мов у рівному дзеркалі, відбилися й гомонія, і конфлікти земного буття. Варто підняти голову і вдивитися височинь — і Земний град відіб'ється в Граді небесному, що вабить людину духовну своєю нерозв'язною загадковістю.

Часом роботам Петрушкіна властива навмисна архаїчність, майже казковість, і це враження підсилюється від багатства любовно й майстерно зображених деталей, із яких він тче, немов стародавній гобелен, свою оповідь про світ.

Юрій Федорович Петрушкін — художник різнобічних обдарувань. Поряд із графікою протягом багатьох років він плідно займається монументально-декоративним живописом. Його розписам, вітражам і мозаїкам, що прикрашають інтер'єри й екстер'єри громадських будівель і храмів Донецчини, властиві оригінальність задуму й присклипливість виконання.

Останнім часом художник захоплено працює і в кераміці, що дозволяє йому висловлюватися за допомогою не тільки кольору, а також об'єму. Ігрове, гротескне начало об'єднує його героїв — веселих клоунів і вуличних музикантів, біблійних персонажів і наших сучасників.

На питання про улюблену тему відповідає: "Я не прив'язаний до конкретної тематики, з великим задоволенням пишу пейзажі, портрети, натюрморти. Люблю кераміку й займаюся вітражами. Все це — єдиний потік творчості, я не дивлюся на життя з погляду цехової розірваності, як представник якоїсь конкретної гільдії. Одне присутнє в іншому, все — в єдності".

Разом із Юрієм Федоровичем у Київ приїхала його дочка — художниця-керамістка Ірина Васильєва. Зять Петрушкіна — Геннадій Васильєв, і внуки Максим і Ганна — також художники.

Юрій Федорович — на порозі свого сімдесятиріччя, але його молододушу повнить "планів громаддя". Він мріє розписувати храми.

Іноді ж Петрушкін бере до рук гітару й грає іспанську музику, яку розучує по нотах. "Гра на гітарі — це натхнення-одкровення", — стверджує він.

— **Юрію Федоровичу, що є фундаментом Вашого життя?**

— Творчість і родина. Мене надихає земля, де я живу. З її краси я черпаю мотиви й сюжети, які рухають мою творчість.

— **Але в уявленні багатьох**

ковоподібних формулювань. Я просто вловлюю співвідношення неба й землі, взаємозв'язок усього сущого. Я мисливець за гармонією, й вона полює на мене, її відсвіт — на моїх творіннях.

— **Дуже хотілося побачити конкретні місця, які живлять Вашу душу...**

— Наприклад, є таке чудове місце — Святі гори. Воно містить великий масив лісів, там протікає ріка Сіверський Донець, що зливається з рікою Червоний Оскол, у місці злиття виникає унікальна заплава-долина, населена дивовижними птахами. Спокійні плеса чергуються зі швидкими ділянками, на яких Донець дуже петляє, розмиває береги й утворює пляжі з білого піску. На лівому березі — розкішні заплавні діброви й луки. За ними — сосновий ліс, що зрідка підходить до самої води. Правий берег Дінця вражає крейдяними горами. У цій місцевості розташований Святогірський Успенський монастир, заснований у XV сторіччі. Ми бачимо монастирські будівлі

На початку травня на величезних площах невимовну красу створює квітуча півонія. Здається, що море вогню розлилося на зеленому килимі весняного степу.

— **Юрію Федоровичу, чи можна Вас назвати главою династії художників? Чи були все-таки попередники?**

— В усякому разі, мені ніхто не говорив, що в нашому роду був хтось живописцем. Батько мій — майстровий, з однаковим успіхом володів сокирою, викруткою й молотком, однак не олівцем. А от мій старший брат Сергій, наприклад, малював краще, ніж я. Коли ми були хлопчиками, то влаштовували "вернісажі" — на стіну хати чи паркан прикріплювали свої малюнки. Сусіди завжди віддавали перевагу моєму братові. Але став він кваліфікованим токарем високого розряду, в художники чомусь не пішов. І зі мною, можливо, відбулося б щось подібне, якби ще зі шкільної лави я не був задіяним у різних шкільних заходах — малював стінгазети й усілякі транспаранти. В

Одеського, нині художньо-театрального, училища імені М. Грекова на кераміста. Дочка Ганна набуває знань у Донецькому художньому училищі на відділенні живопису.

— **Дивна річ: ніде так не проявляється спадковість, як у родині художників. Що приваблює дітей: майбутній статок, слава? Чи є інші мотиви?**

Юрій Петрушкін: Хліб художника — дуже важкий. Але що стоїть моєї доньки Ірини, я сам порадив їй вступати в художнє училище. Онукам же відверто казав: "Подивіться на нас, ми не купаємося в розкошах, та й слава не балує. Ми нещадно працюємо". Але мої поради не вселили в них обережності, — ні внук, ні внучка не захотіли обрати іншого шляху. І я цьому дуже радий — нехай вони стануть художниками кращими, ніж дід. Це моє сокровенне бажання.

Ірина Васильєва: У нашій професії, в порівнянні з іншими, навіть творчими, є чудове достоїнство: ми не зв'язані й не скуті нічим. Артисти, письменники прив'язані до певних умов, вони залежать від якоїсь кількості інших людей, з якими повинні входити в контакт, причому, не тільки для того, щоб елементарно заробити, — а для того, щоб щось зіграти, проспівати, написати й видати.

Ми — вільні, я говорю про себе, про тата, про чоловіка. З кожним днем я все більше переконуюся, що наша професія — прекрасна, хоча нам, як і всім, необхідно заробляти на хліб щоденний. Але в нас є свобода й незалежність у вираженні своїх почуттів і думок, хоча, звичайно, можна прив'язатися до чого завгодно й робити тимчасові речі, наприклад, віники в'язати. Це вже кому що подобається — кожний, як кажуть, вибирає по собі: чоловіка (дружину), роботу й віру. Наші діти самі вибрали собі заняття. Хоча росли в дуже складний період — посперебудови й руйнування країни; ми дуже тоді бідували, як більшість наших співвітчизників.

— **Ваша перша думка при пробудженні?**

Юрій Петрушкін: Мене гріє будь-яка перспектива, бадьорить схід сонця... Я вранці люблю спостерігати за птахами, й часто порівнюю з ними людей. Пернаті смиренно й життєрадісно зустрічають новий день, а люди часто входять у ранок із важкістю на серці. У Біблії говориться, що птахи не сіють і не жнуть. А людина робить те й друге. Незважаючи на це, я намагаюся щодня зустрічати ранок, як птах. А коли стою за мольбертом, то просотуюсь оптимізмом.

Ірина Васильєва: Якщо в батька заладилася робота, то від великого задоволення він може перед картиною співати й танцювати. Запросто! Бачили б ви цей ансамбль пісні й танцю в одній особі!

Юрій Петрушкін: Якщо я дозволю собі власти в депресію, то моє творіння первісно буде в чорних і смутних тонах. Я ж хочу, щоб не тільки в житті моєї родини, але й у житті країни, планети все гармонізувалося.

Творити — означає не грішити. Ми чомусь часто забуваємо, що життя карає нас не за наші гріхи, а нашими гріхами. І ще: ми часто заглядаємо в різні дзеркала в пошуках власного обличчя. Я ж своє обличчя шукаю в картинах, які пишу.

Я бажаю всім знайти власне обличчя.

● Розмову занотував
Володимир КОСКІН

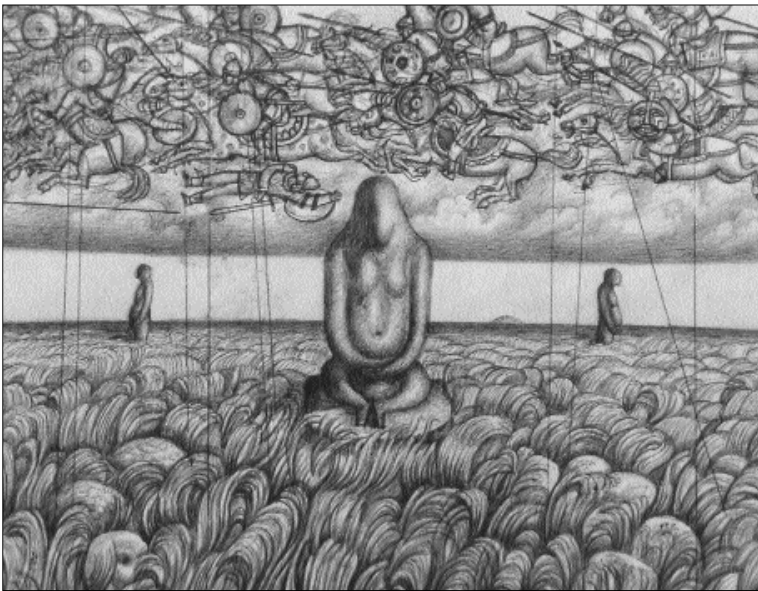
ТВОРИТИ — ОЗНАЧАЄ

Виставка робіт одного з провідних графіків Донецчини — Юрія Федоровича ПЕТРУШКІНА захоплює одразу.

Перше, що впадає в око: філігранна майстерність малюнка. Потім осяває: так він же вишуканий філософ, що притчі промовляє пензлем.

Веселка

Тіні минулого

людей Донецьк і Донбас — це прокопчені труби, заводи, терикони... Хіба не так?

— З одного боку — так. Раніше це навіть у фетиш перетворювалося. Влаштовувалися виставки, спеціально присвячені індустріальному Донбасу. Роботи іншої тематики майже не приймалися, обов'язково потрібні були дими, шахти, терикони, вугілля, метал, хімія... І, природно, забруднені вугільним порохом герої праці. І хоча у свій час я віддавав цьому певну данину, індустріальний апофеоз мене не зворушує. Інша справа — людина і природа як втілення краси, створеної Богом.

Це і є головним у моїй творчості. І не треба ніяких красивих нау-

вздож берега ріки в підніжжі крейдяної гори й на її вершині — Миколаївську церкву. Підземний хід пронизує крейдяну гору від підніжжя до вершини, має безліч відгалужень та бічних печер. Напевне, він служив ченцям притулком під час ворожих нападів на монастир. У верхній частині гори вирубані також численні келії та печерна церква Антонія та Феодосія.

До Святих гір прилягає дивовижний Хомутівський степ. Із височини на лівому березі ріки Грузький Еланчик відкривається краєвид із нескінченною ковилою, що сріблиться, як і тисячоліття тому. Відчуття вічності, що охоплює душу, підсилюється кам'яними бабами — статуями стародавніх скульпторів.

МІЙ ПРЕЗИДЕНТ

(Акровірш)

Валюту українську врятував
І дав їй змогу гідно існувати,
Копієчки “із-за бугра” не взяв,
Та ще й підвищив пенсії, зарплати,
Оддав борги, що владні “братани”
Роками безоглядно позичали,
Юрбу злодіїв змусив, щоб вони
Щомісячно штани потроху
підтягали.
Економіст, якого знає світ
Не за язик, а за конкретні справи...
Кому ж, як не йому, піднявшись у
зеніт,
Орудувати справами держави.

Микола КОЛОМІЄЦЬ,
м. Антоніни на Хмельниччині

ОБЕРЕЖНО: ПРОВОКАЦІЯ!

ВОНИ НЕНАВИДЯТЬ

Надсилаю вам листівку, що їх тисячі, як не сотні тисяч, було розкидано по всьому нашому місті на людних дорогах, на узбіччях шосе, на подвір'ях... Прокинувшись, мешканці міста побачили, що хтось добряче попрацював, доки вони спали.

Рядовий народ позбирав ці папери — хто на макулатуру, хто для туалету. А може, хто й зрадів, читаючи у листівках таке:

“Мы уже ощутили на себе сполна “братскую помощь” Запада М. Горбачеву, который за деньги и по указке толстосумов развалил нашу любимую родину — Советский Союз. Теперь нам предлагают побрататься еще раз с дядей Сэмом. Порадоваться, как его ставленник В. Ющенко будет делить Украину на нашу и не нашу, как будет вбиваться асиновый кол во многовековую дружбу украинского и российского народов, как будут сносить памятники Ленину и другим нашим кумирам, переименовывать проспекты в честь Петлюры и Бандеры или еще кого-то из тех, кто стрелял в спины вашим отцам и дедам, будучи в рядах печально известных националистических организаций; как станет валиться на ваших глазах и без того хрупкое Содружество бывших советских республик, как еще раз пошвам затрещит единое экономическое пространство. Что принесут нашим городам и селам все эти тимошенки с пинзениками, кроме вражды и чуждой нам культуры?”

У цих прокламаціях порушується відразу кілька статей Конституції (зокрема ст. ст. 34, 37, 39). Де ж наші органи безпеки й правопорядку?

● **Олексій ОНИЩЕНКО,**
м. Дергачі Харківської обл.

ВОНИ БОЯТЬСЯ ЮЩЕНКА

Мені дуже подобається ваша газета, бо знаходжу в ній те, що підтримує мене тут, на чужині. Хоча й дивно — чому на чужині, адже знаходжуся на території України, просто змінила місце проживання. Але складається таке враження, ніби потрапила в іншу, чужу, країну.

Трохи більше року тому моя родина переїхала із західної частини України сюди, на Донеччину. Переїхали. Бо тут більше можливостей краще заробляти. Але якби можна було повернути час назад, — нізащо не погодилася б так круто змінити своє життя. Хай краще в скруті, але вдома. З усім можна було б змиритись, але мовна проблема — найгірша. Почну з того, що старший доньці так і не змогли знайти української школи або класу, довелося їй іти в російський клас.

Або нема саме цього класу в українській школі, або є українська гімназія, проте плата за неї немаленька (принаймні для мене). Молодша донька пішла до української школи. Але скажіть, про яке патріотичне виховання може йти мова, якщо діти в 4 класі вважають, що Донбас — це часточка Росії, коли вчителька самовільно замінює деякі уроки на уроки російської, бо їй здається, що російська мова останнім часом притиснена в Україні. Про яке взагалі виховання може йти мова, коли однокласники моєї дитини відверто на перервах кажуть, що вони ненавидять українську мову?

Зрозумійте мене правильно, я лояльно ставлюся до іншомовних громадян, та хто мені пояснить — чому я, громадянка України, не можу знайти в українському місті українську школу (я маю на увазі — звичайну, зі звичайною програмою, а не якісь лицей із різними викрутасами, куди здебільшого йдуть задля престижу, а не для того, щоб досконало вивчити українську). Чому моя дитина мусить вставати о 6-й ранку й добру годину добиратися до школи? Чому в українських класах російських шкіл вивчають російську як основну мову, а не за програмою для українських шкіл? Чому я не маю права звільнити свою дитину від вивчення російської, як це колись було з нашою, рідною, мовою? Чому будь-який російськомовний житель, який обивавши на Заході України, в

будь-якому маленькому місті без проблем знайде своїй дитині російську школу?

Сама я теж вчителька української мови та літератури, але тут за фахом роботи я знайти не можу, бо в них є свій педагогічний інститут, який “штампує” спеціалістів. Що це за спеціалісти, — судить самі: моїй дитині вчителька пояснила, що словом “гаманець” ніхто не користується, бо воно “застаріле”, а є слово “кошелек”. І майже всі донецькі вчителі вимовляють слово *українська* з наголосом на а'. Я не можу за браком часу всього перерахувати.

Прочитала в числі 33 вашої газети лист одинадцятикласника Є. Захарченка з м. Полтави (“Запитай себе”), сприйняла його сповідь близько до серця. Прекрасно розумію це дитя, бо й сама, й мої діти знаходяться в такій же ситуації. І знаєте, що ображає, — те, що більшість місцевих жителів розуміють українську і так нею нехтують.

Я розумію, що таких не перелічиш, але невже не можна якось навчити їх хоча б поважати мову держави, у якій живуть? А знаєте, чому більшість людей на сході України буде голосувати за Януковича? Не тільки через те, що він — земляк, — багато хто з донеччан відверто сміється над нашим прем'єром. Особливо над списком його прибутків, опублікованих у пресі. Просто вони страшенно бояться, що прийде Ющенко і примусить їх розмовляти українською. Це ж яку треба мати покручену свідомість, щоб так мислити? Невже на фоні того, що відбувається у світі, й того, що може статися з Україною в разі неправильного вибору, — це є такою глобальною проблемою? Як можна жити в країні, не переймаючись її проблемами? Багато хто з наших знайомих дивиться на нашу сім'ю, як на людей, котрі трішки не сповна розуму. В основному через те, що ми вдома спілкуємось українською, через те,

жовного керма, то другому кандидату (здогадалися, кому?) дістається по повній програмі. Тобто, ціла шпальта колування в недоліках кандидата, інакшебто знайдених його прихильниками. Як і хто їх знайшов, невідомо. Журналістська фантазія б'є могутнім фонтаном. Ще б зрозуміти, якою рідиною...

Колись чудовий російський письменник Михайло Салтиков-Шчедрін говорив у таких випадках: “Усердие не по разуму”. В чийій, цікаво, голові могла народитися ця ідея — продемонструвати в Москві, в іншій державі, суто національні особливості виборчої кампанії?

А все дуже просто. Газета повідомляє на третій сторінці, що “Россия определилась с кандидатом”. Провінційних хохлів, звичайно, в цій святковій ситуації ні про що питати не треба.

● **Олександр БАБІЙ,**
Москва

ПЕРЕДЧАСНА РА-

РУКА МОСКВИ

Звичайно, можна тільки радіти кожному новому друкованому органу в Росії, який був би присвячений українській темі. Адже дефіцит інформації про Україну в російських ЗМІ аж ніяк не зменшується. Мається на увазі об'єктивна інформація. Тому громадськість із великим інтересом зустріла перше число нової російськомовної газети під назвою “Час України”, яка з'явилася саме під час відзначення 13-ої річниці української незалежності.

І справді, починається газета нібито “за здоров'є”. На першій шпальті: “Духовная очевидность Украины. Россия заинтересована в самостоятельном и сильном соседе”. Нового в цій формулі небагато

(вона щоразу повторюється під час зустрічей “в верхках”), про реальне ж її наповнення можна говорити й говорити. На останній сторінці надруковане інтерв'ю з Русланою Писанкою, і читач переконується, що українське жіноцтво — велика сила. Але матеріали між “духовной очевидностью” і телезіркою викликають урешті-решт досить своєрідні почуття. Доводиться читати, наприклад, що “самостоятельному и сильному соседу” абсолютно немає чого робити в Європі, перш за все, в Європейському Союзі.

Та це ще квіточки. Ягдіди виникають у передвиборних публікаціях газети. Якщо один кандидат у президенти (здогадайтеся — хто) весь в інформаційному шоколаді, й можна дізнатися про нечувані успіхи української держави саме завдяки його перебуванню біля дер-

П'ЯТЬ «ЯКЩО» ВИМАГАЮТЬ ВІДПОВІДІ

ТОЧКА ЗОРУ

Якщо ви не цікавитеся політикою, то політика зацікавиться вами. І ось цей момент настав. **Якщо** виходити з тези, що політика — це мистецтво можливого, то **якщо** вам при нинішній владі живеться добре, ви й ваша сім'я добре забезпечені, живете під надійним “дахом” і вважаєте, що так буде завжди, **якщо** не помічаєте, що промисловість і сільське господарство в занепаді, що по вулицях бродять безпритульні діти, бомжі, не чули й не хочете чути про півмільйона найкрасивіших українських дівчат, яких продали за кордон у якості повій, про сім мільйонів співвітчизників, які поневіряються за кордоном...

Якщо ви не байдужий і все це бачите, а може, й більше, і у вас бо-

лить душа за Україну та її народ, то проголосуйте за Віктора Ющенка. Серед кандидатів є порядні люди, але вони не пройдуть, бо мають малий рейтинг і відданий вами за них голос пропаде задарма. Оце і є мистецтво можливого.

Не треба боятись голосувати за Ющенка — гірше вже не буде, гірше — смерть. Це добре, що ви поки здорові, а не дай Бог потрапити в лікарню, — ви ж знаєте, скільки там усе коштує. А хто вас буде лікувати? Чи не той студент, що погано вчився й отримав диплом за великі гроші?

З перемогою Ющенка зразу почнеться велике переселення чиновництва, це ж коли ще ми зможемо на таке подивитися: миттєво будуть звільнені 26, як вони дозволяють себе називати, губернаторів, май-

же 570 голів райдержадміністрацій, а скільки їхніх заступників, скомпрометованих суддів, начальників.

Прийдуть нові люди, нові спеціалісти — так робиться у всьому цивілізованому світі, — якщо ми справді хочемо рухатися вперед і жити краще. І хай вам не затьмарять вашого ока й слуху байки влади про те, що вона зробила та ще зробить, — нічого путнього вона не зробить, вона вичерпала себе, а те, що зробила, після 31 жовтня відніме (ви ж самі бачите, як скачуть догори ціни на все). Вам будуть вішати локшину на вуха — не буде ж влада хвалити Ющенка! Твердо стійте на своєму: нас більшість — і ми переможемо. В єдності наша сила!

● **Володимир ВОВЧУК,**
м. Зміїв

ДЕПРЕСИВНІ РЕГІОНИ

що в ніч “Євробачення” ми не спали майже до ранку й побудили сусідів шаленими криками. “А що сталося? А-а, перемогла та “дикунка”?! То це випадково”. Знаєте, плакати хочеться від цього сонного царства, від тих порожніх очей, від того, що їм усе одно, хто буде представляти нашу державу на світовому рівні... — “лиш бы было что пожрать...”

Ви знаєте, в мене сльози на очах були від листа, якого отримала донька від свого друга, що залишився у нашому рідному місті. Чотирнадцятирічний хлопчик написав під впливом емоцій від перемоги Руслани: “Я почав скакати по хаті, а потім вирішив — завтра куплю український прапор і причеплю його у себе над ліжком”.

Я повністю розділяю його радісні емоції. І знаєте, я подумала, що про це я ні з ким тут поділитися не зможу. Мене просто не зрозуміють. Або ще запишуть до божевільні.

Хотілося б дізнатися, чи є в Донецькій області люди, що розділяють мою точку зору, бо дуже хотілося б знайти однодумців, із якими можна було б вільно поспілкуватись і бути впевненою, що тебе зрозуміють і не будуть витріщати очі (вибачте) через те, що ти посміла розмовляти “українською”.

З великою повагою —

● **Г. ХАРЧЕНКО,**
м. Макіївка

ВІДУКИ

ХОЧУ ПОДЯКУВАТИ

В одному з попередніх чисел “Слова Просвіти” було опубліковано актуальний коментар Любові Голоти про рекламні щити “нашого” *прем'єра* (яке ласкаве слово вишло!). Коментар дошкульний, дотепний, аргументований. Коли, вперше їдучи зі своїх Позняків на роботу, побачила ці *патрети*, то спочатку відчула шок, потрясіння. А потім одразу з'явилася думка про те, що необхідно відреагувати, написати...

Тоді не встигла цього зробити, а отже, хочу зараз подякувати газеті за вдалу, слушну й правдиву публікацію.

● **Алла ДИБА**

МОРАЛЬ

ЗРЕКТИСЯ ЗЛА В СОБІ

Був період, коли після жовтневого заколоту 1917 року відвернули нас від нашого Творця, заховавши книги Святого Письма, вчили основ дарвінізму й виховували на прикладах життя й діяльності В. І. Леніна. Потім, при М. С. Хрущові, 10 заповідей Божих переробили на 10 пунктів “морального кодексу будівника комунізму”. Тепер для багатьох людей немає нічого святого. Їдеш в електричці, автобусі чи ходиши по ринку — і наслухаєшся чого завгодно, а найбільше — про життєві негаразди, бо самі переживаємо їх усі, а тут ще й преса, радіо, телебачення допомагає. Чаклуні, щоб підвищити свій авторитет, намагаються різними заговорами “допомогти”. Жила в нашому селі одна “чарівниця”, яка бувало проговорювалася: їм (тим, хто до неї звертався) “чи допомогло, чи ні, а в мене грошенят у кишені побільшало”. Ніхто нам не може допомогти, крім нашого Творця. Звертаймося лише до нього. А справжні віруючі (немає значення, якого віросповідання), ми повинні уподібнювати себе до Ісуса, який своїми ділами показував приклад любові до ближнього.

Часто чула про наснажених порчі на людину, її житло, господарство. І мене не обминуло це лихо. Знімала порчу в православній Церкві. Була до того часу великою атеїсткою, тепер зрозуміла, що на віруючу людину просто неможливо наслати порчу, бо вона перебуває під захистом Господа, рівного якому немає нікого й нічого, бо Він — творець усьому.

● **Ніна БЕРЕГОВА,**
с. Високе Київської обл.

ВЛАДА

ТЕОРІЯ ПІРАМІДИ

Прислухаймося до деяких сен-тенцій, викладених у Книзі Проповідника (євр. — “Когелет”, грец. — “Еклесіаст”), що її авторство дослідники приписують цареві Соломону:

“Криве не може стати прямим, і того, що бракує, не можна полічити. Ліпший юнак убогий та розумний, ніж цар старий та дурний, що вже не годен слухати поради. Ліпше слухати догану мудрого, ніж похвали дурнів. Ліпший кінець справи, ніж її початок. Ліпше покірний духом, ніж гордовитий.”

Не спішиш до гніву духом, бо гнів гніздить у серці дурнів. Є зло, що бачив я під сонцем, промах, що від володаря походить: безумному дають гідності високі, обдаровані ж мусять униз сидіти” (Проп. 1:15; 4:13; 7:5,8-9; 10:5-6).

Попри архаїчну своєрідність лексики Старого Завіту (написання книги Еклесіаста відносять до кінця III — початку II ст. перед РХ), бачимо тут цілком актуальний на-черк постатей і стосунків у сучасній службово-адміністративній піраміді. Стосунки й постаті оціне-но в узагальнених категоріях — дурний, безумний, розумний, об-дарований, мудрий, добрий, злий, покірний, гордовитий, мо-лодий, старий...

Але чи не найцікавішим для нас, хто живе через 2200 років піс-ля написання книги Еклесіаста, є дивовижне **статус-кво несправедливості**, з чим і нині важко по-годитися: *“безумному дають гід-ності високі, обдаровані ж мусять униз сидіти”*. Адже це про нас, ни-нішніх...

У 1994—1995 роках по всіх ін-формаційних каналах України май-же щодня повторювалися ключові слова тоді ще новоспеченого Пре-зидента, котрий саме будував “ад-міністративну вертикаль”. Невдов-зі ця “вертикаль” (після закінчення її будівництва та проведення на-ступних кадрово-косметичних ре-монтів) набула форми й суті фінан-сової піраміди, породивши на всіх рівнях сотні й тисячі менших піра-мідок, спочатку в бюджетній сфері, а потім і в приватному секторі.

Таким чином, адміністративна пара “начальник — підвладний”, розмножена масовим тиражем, не лише не втратила своїх якос-тей з епохи “диктатури пролетарі-ату”, а й зміцнилася, збагативши стару номенклатурну конструкцію новими ринковими формами ба-тога і пряника.

Наприклад, тривання замовле-них теле-, радіо- і пресових дискусій навколо останків непохованого тіла журналіста допомагає адмі-ністраторам підтримувати в су-спільстві необхідний рівень пере-ляку, тенденцію подальшого збай-дужіння й посилення впевненості, що влада сильніша, ніж правда. Що сприяє збільшенню номіналу зелених у конвертах, тіньовий обіг яких в адміністративній системі чимдалі удосконалює її в напрямку підвищення корумпованості.

Звичайно, адміністрацію пар-ку культури й відпочинку немає сенсу порівнювати, наприклад, з Адміністрацією Президента Укра-їни. Хоча б тому, що остання вза-галі знаходиться поза й понад за-коном.

У кожному разі, в нашому Ос-новному Законі — Конституції Ук-раїни — про неї й згадки немає — нема там такого слова, нема! А дивись — керує всім нашим па-роплавом, на борту якого тільки й

чути: “Куди йдемо?” Із нятяком, що явно не туди. Що не заважає капітанові та його команді впро-довж майже десяти років тримати той самий курс.

А як же інакше? Бо друга запо-відь адміністративної пари (як і всієї адміністративної системи) проста, як холера: *“Ти — началь-ник, я — дурень; я — начальник, ти — дурень”*. Друга адмінзаповідь розвиває першу: *“Хто не з нами, той проти нас”*, а третя остаточно затверджує її застереженням: *“Критикувати начальника — все одно, що плювати проти вітру”*.

Дотримання цих заповідей га-рантує кожному членові адмініс-тративної команди на будь-якому рівні піраміди певний комфорт і,

СИСТЕМА І КАР’ЄРА

Можуть заперечити: адже за-раз XXI століття, замість митаря в драгті при вході до міста — рес-пектабельний менеджер із кар-ткою VISA при комп’ютері; замість бідного рибалки — президент кор-порації; і якщо вже доведеться урочисто в’їжджати до міста, то в кожному разі не на віслику, а на су-часному суперавто в супроводі ес-корта спецназівців на супермото.

Проте, як виявляється, техніка не лише не виключає, а навіть сприяє тому, що “обдаровані ж му-сять униз сидіти”.

А як же тоді досягнення науки? І чи взагалі можливо — не втратити своє людське **Я** у цій не дуже люд-

шими закладено в кожній людині. Прагнення до задоволення цього бажання та його розвиток тісно пов’язані з пихою, гординою. Під-свідоме бажання підкорити собі ін-ших і панувати над ними більшою або меншою мірою притаманне кожній людині генетично. Цілком нормально воно виявляється в ло-кальних сімейних суперечках і сприяє пошукам консенсусу.

Але для того, щоб **визискува-ти інших на свою користь**, по-трібні певні **рис** **характеру**, се-ред яких одне з перших місць посі-дає **заздрість**.

“...Каїн приніс Господові жер-тву з плодів ріллі. Та й Авель приніс жертву — з первістків свого дрібно-го скоту, і то — з найгладкіших. І

тому серед **аматорів** завжди ви-стачає бажаючих для “висування” на рівень *“дилетантів”*.

“Дилетанти” — це вже особи на службових посадах першого, на разі, найнижчого адміністративно-го рівня. Інколи вони мають одно-го-двох підлеглих, а отже, вже мо-жуть реалізувати свої командир-ські прагнення і здібності. На “ди-летантському” рівні відбувається навчання (в міру бажання), нагро-мадження досвіду (в міру уваги) і починається боротьба характерів за подальше “висування” на ви-щий щабель.

Перед “дилетантом” розкрива-ються три напрямки можливостей: у сфері емоцій — подальшого вдосконалення характеру й психо-логічного впливу на підлеглих; у професійній сфері — вивчення й застосування раціональних мето-дів організації праці своїх підле-глих і всієї системи; можливість по-єднати обидва напрямки вдоско-налення для їх оптимального за-стосування в конкретних умовах на основі моральних критеріїв (на-приклад, совісті).

МЕТОДИ Й ХАРАКТЕРИ

Дехто з “дилетантів” залиша-ється на цьому першому щаблі — чи то через брак певних рис харак-теру (наприклад, вимогливості), чи з неохоти до вивчення сучасних методів організації праці, або з усвідомлення межі своєї адмініс-тративної компетенції. Можуть бу-ти й інші причини: інвалідність, ре-лігійні переконання тощо.

Найбільш типовий “дилетант” — це **“дятел”**. Усвідомлюючи, що стоїть на початку кар’єри, він ста-ранно й уперто “довбе” собі свій авторитет, тобто місце під сонцем, освоюючи і застосовуючи прийо-ми, що їх переймає від своїх на-чальників. Уважний начальник це помітить і, при нагоді, з приємніс-тю для себе зазначить для ширшої аудиторії: “Моя школа!”.

Порядний “дятел” ще якомсь намагається зберегти себе: уни-кає ситуацій, що вимагають зра-дити, піти проти совісті, не хоче “йти по головах” або “розштовху-вати ліктями”. Він багато що бере на себе — на службі, у відносинах із колегами, в сім’ї. У роботі зати-кає собою всі дірки. Як правило, “дятел” — трудоголік. Серед “дятлів” найбільше трапляється людей творчих, яскравих, безпо-середніх, відкритих.

Нерідко трапляються “дятли”, для яких чесність, сумлінність, правдивість і чиста совість важ-ливіші, ніж “висування” на вер-шину піраміди. Мати справу з та-кими — це велике щастя, бо вони завжди готові пожертвувати со-бою задля інших.

Однак певна частина “дятлів”, не завдаючи собі клопотів докора-ми сумління, без особливих труд-нощів переходить вище, на наступ-ний щабель кар’єрної драбини, де вони стають **“новаторами”**.

На рівні **“новаторів”** зустрічає-мо два психотипи вчорашніх “дят-лів”: **“науковці”** і **“розпорядники”**.

“Науковці” у своєму адмініс-труванні надають перевагу органі-заційно-технологічним прийомам удосконалення роботи, тоді як **“розпорядники”** покладаються на свою міцну волю і вміння викорис-товувати недоліки підвладних.

Далі буде

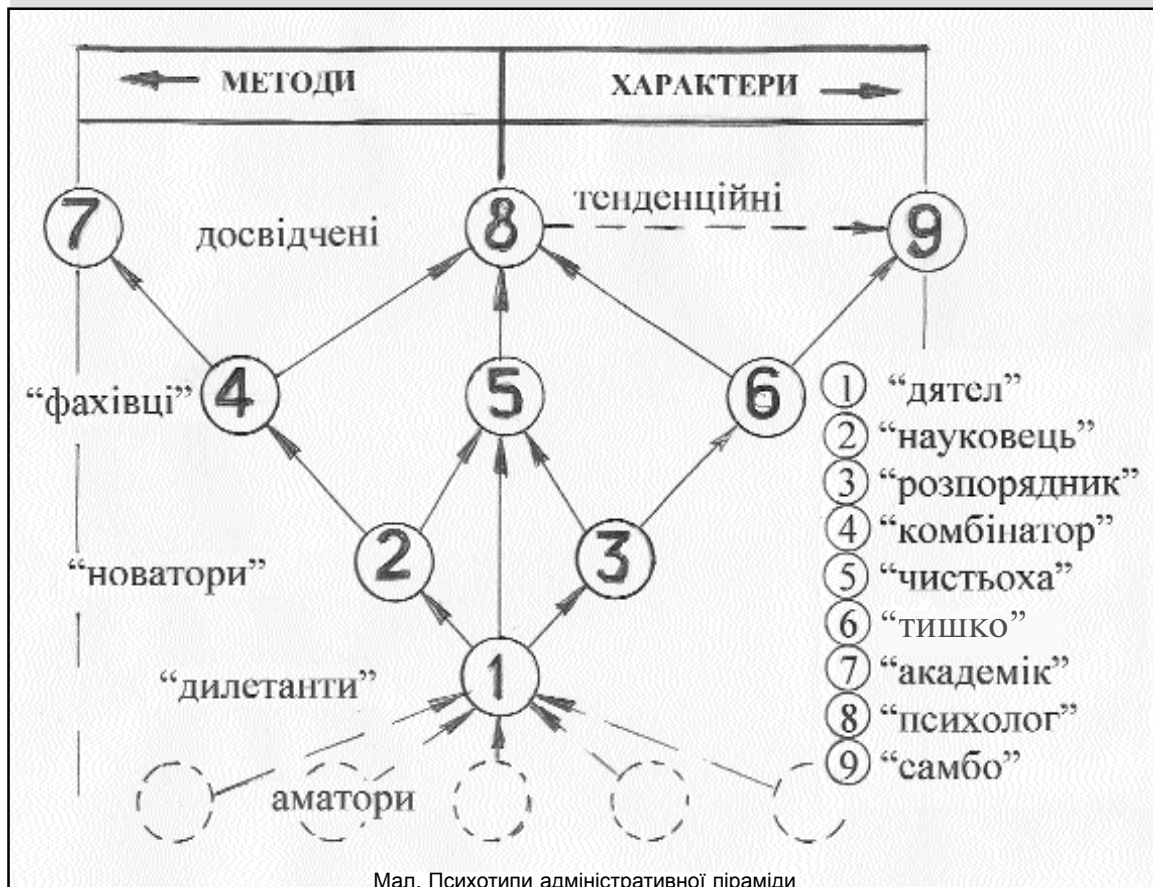
● Євген ҐОЛИБАРД

Ми — кожен із нас — дуже поступово рухаємося од тоталітарного суспільства до суспільства громадянського. У громадянському суспільстві кожній людині — громадянину — практично гарантовані всі права, зафіксовані в законах, тому що влада підпорядкована громадянам. Тоді як у тоталітарному — громадяни підпо-рядковані владі.

Основою тоталітарної підпорядкованості громадян є тотально орієнтована (тобто деспотична, з диктатором на чолі та його бюрократичним апаратом на-сильства) адміністративна система управління, яка оперує двома правдами: одні-єю — для адміністрації, другою — для громадян.

Натомість, у громадянському суспільстві гарантією свобод громадян є одна правда для всіх, а тому всі громадяни, незалежно від посади, взаємодіють у спіль-ному інтересі як партнери, бо це є раціональнішим і вигіднішим для всіх.

Автор мав на меті подивитися на проблему в її системному розрізі, не перехо-дячи на персоналії. А тому будь-яка подібність розглянутих тут психотипів до кон-кретних осіб абсолютно випадкова.

Мал. Психотипи адміністративної піраміди

після чергового тасування тієї са-мої номенклатурної колоди, дає можливість подальшого просуван-ня нагору по щаблях кар’єрної драбини. А якщо, наприклад, **Я** — як окремий член цієї піраміди — відчуваю якийсь душевний дис-комфорт і докори сумління, то все одно **МИ** — потужний адмінресурс! І тому, хоча **кожен** із нас — проти, але всі **ми разом** — за!

Практичний досвід нашої роз-будови довів, що адміністративна потуга спроможна в один момент перемістити конкретну особу з в’язниці в крісло депутата парла-менту, чесну людину, яка викриває корупцію, — на нари, а діяча з кри-мінальним минулим — в уряд. Бо, як сказано, це *“від володаря похо-дить: коли безумному дають гід-ності високі”*.

ській адміністративній машині, де так званий “людський фактор” до-ведено до повного абсурду?

Ясність у цю суперечливу ситу-ацію вносить **Основне правило управління: “У добре організова-ній системі працюють раціо-нальні та моральні методи і факти, у поганій — припущення, характери й емоції посадових осіб”**.

Відповідно, й ад-міні-страто-ри (тобто, по-сучасному — мене-джери-розпорядники) бувають двох різновидів: **ад-раціо** і **ад-емоціо**, утворюючи дев’ять психотипів на п’яти рівнях адмінпіраміди, в за-лежності від пропорцій викорис-тання ними методів і характерів у стосунках із підвладними (мал. 1).

Аматори керівної справи існу-вали завжди. Бажання керувати ін-

споглянув Господь на Авеля і на йо-го жертву; на Каїна ж і на його жер-тву не споглянув. Розсердився Каїн вельми і спохмурнів” (Бут. 4:3-5).

Заздрість — це, по суті, страшна психічна хвороба. Вона може штовхнути людину на боже-вільні вчинки. Саме через заз-дрість (“Розсердився Каїн вельми і спохмурнів”) біблійний Каїн забив Авеля, а заздрісно-егоїстичний шекспірівський Отелло задушив Дездемону. Це, звичайно, екстре-мальні випадки. У більшості — хво-роба заздрості протікає майже не-помітно, загострюючись найчасті-ше в ситуаціях суперництва. У тому числі — суперництва ділового, службового, адміністративного.

Нині поняття **кар’єра** вже втратило своє нещодавнє “со-вецьке” негативне трактування. А